

Intézmény neve, címe:

Besenyszög – Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

5071 Besenyszög Vasvári Pál út 7.

A pályázat adatai:

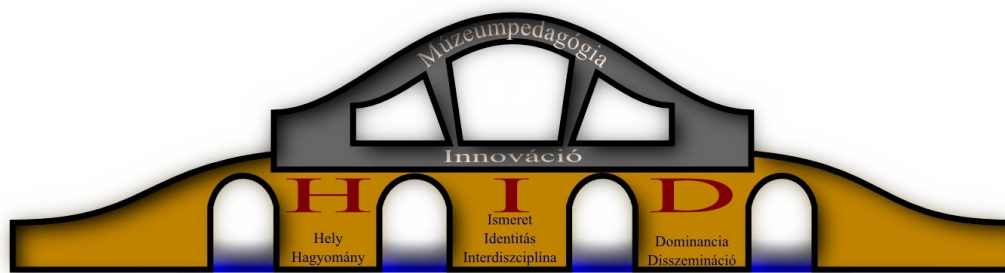
TÁMOP – 3. 1.4-08/2-2009-0207 azonosító számú „A képességek fejlesztése és a kompetenciaalapú oktatás bevezetése a Besenyszög – Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög – Tizsasüly Eszterlánc Óvodában” című programjában.

Az önálló intézményi innováció témájának megnevezése:

A múzeumpedagógiai nevelés lehetőségei a pedagógiai innováció rendszerében

Az önálló intézményi innováció címe:

A „HÍD-on járó múzeumpedagógiai innováció az élmény és tartalom jegyében” 1 – 8. osztályig a Besenyszög – Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézményben

Az önálló intézményi innováció társadalmi és intézményi körülményeinek bemutatása

Besenyszögről

Besenyszög homogén katolikus lakosságú falu a tengerszint felett 84 méteren a Jászság-Kunság tájak határán az Alföld közepén, Szolnok vonzáskörzetében, a várostól 20 km-re. Lakossága 3504 fő.

A Szolnoki Kistáj része. Közigazgatási területe Jász-Nagykun- Szolnok Megye központjával, a megyei jogú Szolnok városéval vetekszik: 13 332 ha.

A történeti időkben a falu gazdaságát az ártéri gazdálkodás jellemezte. Megélhetéséhez a XIX. század végéig jelentősen hozzájárult a halászat a 6 km hosszú, Besenyszöghöz tartozó Tisza-szakasz által.

A község kedves vize a Millér folyó, mely a Mátra alján eredt, s Szolnoknál torkollik a Tiszába.

A Tisza szabályozása jelentősen megváltoztatta az itt élők életét. A 19. század végétől kezdődött az addig gazdag termőtalaj szikesedése. Fel kellett hagyni az ártéri gazdálkodással.

¹ Általam készített kiállításvezető kéziratából felhasználva

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tizasüly Eszterlánc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Az itt élőknek nagy földterületeket kellett művelés alá fogni, hogy megtermeljék a „szükséget”. Az állattartás az elszikesedett földű legelőkön szintén nem járt gazdasági haszonnal.

A besenyszögi termőföld-átlag 13 aranykorona értékű. A szomszédos (Csataszög, Nagykörű, Hunyadfalva, Kőtelek, Tizasüly, Jászládány, Szászberek, Zagyvarékas) falvak természeti adottságaihoz hasonlítva lényegesen kevesebb!

Besenyszög határaiban kemény munkával lehetett 1 holdon 3-4 q terményhez jutni.

A nehezen termő föld ellenére a Besenyszögi ember a végletekig ragaszkodik a csaknem 100 évvel ezelőtt megváltozott mezőgazdasági hagyományokhoz: a gabonafélék termesztéséhez. Még ma is a kukorica, búza, árpa, rozs termesztését vállalják sokan a rossz terméskilátások ellenére is.

Az itteniek nem könnyen “ugranak bele” innovációkba. Alaposan körüljárják a változtatás lehetőségét, és aztán többnyire maradnak az előző tevékenységnél.

Mindent megfontolnak, nehezen váltanak.

Ilyen a besenyszögi ember.

Besenyszög muzeális intézményének létrejötte²

Vehiculum-Ház

Közérdekű Muzeális Gyűjtemény

Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Besenyszög község infrastruktúrájának teljeskörű kiépítése után a közeljövő feladatai között a közintézmények felújítása, korszerűsítése, bővítése, a települést kiszolgáló konyha építésének tervei szerepelnek. Ehhez “mérhetetlen” anyagi lehetőségek szükségesek.

A pénztelenség időszakában mégis Besenyszög Község Önkormányzatának képviselőtestülete 2009. júniusában hozott döntése, hogy a község közintézményeit egy új intézmény alapításával gazdagítja, amely az első években a településen élők igényeit szolgálja: a település történetét, helytörténetét, néprajzi jellemzőit igyekszik ismertetni a lakosokkal. Így gyűjtőköre néprajz, történet-, helytörténet, gyűjtőterülete Besenyszög Község közigazgatási területe.

2009. augusztus 19-én került aláírásra a Vehiculum-Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény Működési engedélye (amely a történészünk nyelvvizsgájának megszerzéséig ideiglenes),

² Az intézmény megalakítása tevékenységemhez fiződik.

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tizasüly Eszterlánc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

képviselőtestületi döntés alapján egyben Múzeumpedagógiai Tagintézmény, mely az OKM Kulturális modernizációs programjának nyomvonalán, elképzelései szerint halad.

Az új muzeális intézmény a Besenyszög-Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tagintézménye lett, ezzel is a közoktatási intézmények közötti együttműködés-fejlesztés lehetőségeinek problémái elé nézve.

A képviselőtestületet a kulturális hasznosítás mellett gazdaságfejlesztési tényezők vezérelték, amikor döntést hoztak a muzeális intézmény alapításáról: E közgyűjtemény lehet az idegenforgalmi gazdasági fejlesztések első lépéseinek egyike, a község vonzerejét növelő turisztikai fejlesztés elkezdése.

Szolnok város közelsége, az adott infrastruktúra, a rendelkezésre álló munkaerő, valamint a törvényi előírásoknak megfelelő kül- és belterületi rendezési terv remélhetőleg hamarosan vállalkozókat vonz a településre.

Reméljük, hogy azok a helyi erőfeszítések, amik az utóbbi időben történtek a településen, alapjai lehetnek egy hosszú távú gazdasági stabilitásnak, melyre építve a településen csökkenhet a munkanélküliség, illetve a megerősödő vállalkozások befizetései által nőhet az önkormányzat mozgástere, fejlesztési lehetőségei.

Múzeum és iskola³

Besenyszög a gyermekek szocializációja szempontjából jellegzetesen falusi környezet. A lakosság zárt, integrált közösséget alkot. A gyermekek viszonylagos védettségben nőnek fel. A környezeti sajátosságokból adódó állandó ellenőrzöttség, a helyi társadalom íratlan szabályai, hagyományai, - ezek ápolására való törekvés a családok, közösségek által-, kialakult erkölcsi értékrendje és elvárásai szabályozólag hatnak a gyermekek és a felnőttek gondolkodására egyaránt.

Besenyszög községben a népiskolai oktatás az 1777. évi I. Ratio Educationis-t követően szerveződött meg Eszterházy Károly egri püspök munkásságának köszönhetően. A több mint kettőszáz éves múltból azokat a pontokat érdemes kiemelni, amelyek a mai napig is hatással vannak az iskola működésére - a legutóbbi 50 év történéseit.

Az intézmény jelenlegi formájában 1951 és 1959 között épült fel. Az általános iskolai nevelés

---

³ Besenyszög – Tiszasüly
Közoktatási Intézményfenntartó Társulásának
Közoktatási intézményhálózat működtetési- és fejlesztési terve

és oktatás mellett sokáig diákotthonként is szolgált, amely - a jellemző környező településszerkezet - a tanyavilágból származó igényeket elégítette ki. A tanyasi diákotthon a nyolcvanas évek elejére fokozatosan szűnt meg, és ettől kezdődően kizárólagosan a település lakosságának szolgálata lett az intézmény feladata.

Szakmai szempontból jelentős előrelépést jelentett, hogy 1985-ben megszűnt a váltott tanítási rend. Előbb az alsós tanulócsoportokat tagépületekbe helyezték el, majd 1991-től lehetővé vált, hogy minden osztály egy épület falain belül működhessen. Ezáltal megteremtődtek az egységes iskola alapvető infrastrukturális feltételei.

Az iskola az egyik legnagyobb községi intézmény a foglalkoztatottak létszámát, a gazdálkodás mértékét tekintve; de így van ez akkor is, ha a lakossággal való közvetlen, mindennapos kapcsolatot vizsgáljuk. Alaptevékenységében az általános iskolai nevelés és oktatás mellett gyermekvédelmi, szociális feladatokat is ellát, 1-6 évfolyammal művészeti alapiskolát működtet, integrálja a sajátos nevelési igényű tanulókat is. Újonnan tarozik önként vállalt feladatellátásába a közgyűjteményi tevékenység.

Ezzel együtt elsősorban a tanulókon keresztül van kapcsolata a községgel és így hat arculatának alakulására. Mint egyetlen oktatási intézményben itt kezd meg a felkészülést a településen élő összes generáció. A mindennapos kapcsolat mellett meg lehet említeni, hogy hagyományápolás segítségével, közművelődési rendezvényeivel meghatározóan van jelen van a község életében.

Ezt az eddigi helyzetet az új muzeális tagintézmény csak gazdagítani tudja.

A közösségfejlesztés szempontjából rendkívül előnyös, hogy az iskoláskorúakon keresztül áttételesen tud hatni a Besenyszögön élő családok legnagyobb részére.

Ezen indokok alapján volt motivált a képviselőtestület, amikor közoktatási intézményhez tartozó tagintézményként hozta létre a Vehiculum-Házat, melyben jelentős számú néprajzi tárgy, dokumentum és fotó és helytörténeti anyag kapott helyet kulturális-, közoktatási hasznosítás céljából.

Természetesen a szülők elvárása elsősorban, mint oktatási intézmény felé fogalmazódnak meg. Az iskola és a község kapcsolata jó, viszonylag konfliktusmentes. A működésből eredő eseti nézetkülönbségeket mederben lehet tartani. Meg kell említeni, hogy sok támogatója van a községben az intézménynek, amely anyagi és erkölcsi megnyilvánulásokban egyaránt

mérhető. Ez egyben azt is jelenti, hogy a környezet fontos tényezőnek tekinti az iskolát és tagintézményeit, munkája, törekvései felértékelődnek. Ez a helyzeti előny megkönnyítette egy közgyűjteménnyel foglalkozó intézmény indulásának első lépéseit. Hatékonyságot biztosít a közönségszervezés szemszögéből, a gyermek-szülők, családok, mint potenciális látogatók szervezésére, mely szoros kapcsolatot mutat reformpedagógiai törekvésekkel..

Az itt élők új teret kaptak nemcsak a kulturális élet gazdagítására.

Az intézményi innováció célja:

A kompetencia-fejlesztő közoktatás érdekében újszerű múzeumpedagógiai megoldások, valamint a múzeumok és a közoktatási intézmények közötti együttműködések kialakítása helyi szinten.

A célja a közoktatás és az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kompetenciákat fejlesztő, támogató múzeumpedagógiai tevékenységek, szolgáltatások megalapozása, fejlesztése.

A formális oktatás eszközszerének a gyermek- és ifjúsági korosztályra irányuló múzeumpedagógiai programokkal való kiegészítése a közoktatás hatékonyságát, a célcsoport tanulási aktivitását és eredményességét erősíti. A múzeumpedagógiai programok egyúttal az egész életen át tartó tanulás stratégiájának megvalósítását is szolgálják a nem formális és informális tanulás útján. Ennek érdekében cél, hogy a besenyszögi Vehiculum - Ház, Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény gyűjteményei, kiállításai az oktatási-képzési hasznosulás szempontjából hatékonyá váljanak.

Cél, hogy a közoktatási intézmény legyen kellően felkészült a múzeum tudatos használatára, a muzeális gyűjtemény, a múzeumpedagógiai tagintézmény pedig kellő intenzitással jelenjen meg a formális oktatás és az egész életen át tartó tanulás eszköztárában. A tanulás – oktatás – ismeretszerzés - tapasztalatszerzés eszköztárának egyik fontos eleme a muzeális intézményekben felhalmozott (nyilvántartott, rendszerezett, kutatható) kulturális anyag, amely kiváló lehetőséget nyújt a közoktatás és az egész életen át tartó tanulás szereplői felé való nyitásra és együttműködésre.

Cél a módszertani modernizáció megalapozása, s az ezek alapján kidolgozott képzések lefolytatása, az újszerű múzeumpedagógiai megoldások, valamint a múzeumok és a

közoktatási intézmények közötti együttműködések kialakítása, s a „jó gyakorlatunk” elérhetőségének biztosítása más intézmények számára is.

A TÁMOP 3.1.4 programban kötelező implementáció támogatása

A kiállításokban és a gyűjteményekben látható tárgyak elmélyítik és kiegészítik az olvasás alapján szerzett ismereteket, tapasztalati élmény hatására motiválják a további ismeretszerzést. Az ismeretszerzés során a tárgyakkal testi kapcsolatba kerülhetünk, több érzékszervünkre gyakorol benyomást, mely az élmény kiinduló pontja, s mint érzékszervi fejlesztés, a másodlagos motiváció kiindulópontja is lehet. „Kulturális örökségünk tárgyai hihetetlen értéket jelentenek. Minden tárgy óriási lehetőség az iskolai oktatás modernizálására, hatékonyabbá tételére.”⁴

Kompetencia alapú oktatás kiterjesztése, fenntartási kötelezettségének teljesülése

2009-2010-es tanévre az első évfolyamtól tanóra rendszerében került bevezetésre a múzeumpedagógiai oktatás intézményünkben. A második évfolyam a 2010 – 2011-es tanévtől dolgozik e tematika szerint. Ez a felmenő rendszer is biztosítja a fenntartás teljesülését. A magasabb évfolyamokon évente kerül sor a múzeumpedagógiai lehetőségek tananyagba való beillesztésére, honismerettel, helytörténettel és szülőföldismerettel koncentráltan a tananyagtartalmat. A kognitív fejlesztésen belül a gondolkodás logikai folyamatait segítik, ha viszonyításokat, összehasonlításokat, rendszerezéseket végeznek a diákok a lakóhelyre vonatkozó és általánosságban megismert ismeretek között. A gondolkodási műveletek ilyen jellegű fejlesztése idegen nyelvi órán is megvalósul, amikor más nyelven, más népek életéről szerez ismeretet és összehasonlíthatja a saját életterünkkel.

Az intézményi önálló innováció újszerűsége

⁴ Dr Vársárhelyi Tamás – Sinkó István, Múzeum az iskolatáskában; Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.
A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszasüly Eszterlánc Óvodában

Az innováció a kulturális örökség javainak széleskörű és egyenlő hozzáférhetővé tételét, bemutatását segítő múzeumpedagógiai eszközök modernizációját, fejlesztését célozza.

A fejlesztések nyomán a kultúráközvetítés (ezen belül kiemelten a múzeumpedagógiai szolgáltatások) modern módszereit alakítják ki, és alkalmazzák a múzeumok. Nyitott és látogatóbarát intézményekként célorientált együttműködési és információs hálózatba szervezve közösségi szerepüket tovább erősítik.

A múzeum az egész életen át tartó tanulás helyszíne. A tanulás iránt elkötelezettek számára az önálló tanulást kínálja, a gyengébb képességűeket és az elutasítókat pedig a kíváncsiság és a kreatív környezet a tanulás felé vezeti. A pedagógusok számára - az élményeken túl - saját önképzésük, illetve szervezett továbbképzésük egyik fontos helyszíne lehet a múzeum.

Kihasználva a Múzeumok Mindenkinek Program adta lehetőségeket közoktatási intézményünk a helyi pedagógiai programmal szinkronban megalkotta a múzeumpedagógiai innovációját, melynek segítségével áthelyezi a hangsúlyt a tudásról, az ismeretek megtanulásáról a képesség és készség fejlesztésére, a motiváltság kialakítására. Segítséget nyújt a tanulók sajátos, egyéni igényeihez való igazodáshoz, a tanulási környezet sokféleségének és a tanítás individualizálásának eléréséhez.

Nem új keletű gondolat és gyakorlat sikeresen felhasználni az iskolai oktatás és nevelés eszköztáráként kulturális örökségünk tárgyi emlékeit. Miután többcélú intézményünk egyik tagintézménye közérdekű muzeális gyűjtemény, a lehetőségünk adott arra, hogy jobban fókuszálhassunk a muzeális intézmény által nyújtott lehetőségekre, együttműködésekre. Programot dolgoztunk ki arra, hogy a tanulók ne felületes benyomással, hanem tartalmas, érdekes, izgalmas múzeumi óra emlékével távozzanak a múzeumból, azzal az érzéssel, hogy oda még vissza kell menni. Az iskolán kívüli program jelentősen javítja a gyermekek kommunikációs képességét, segíti a kooperatív tanulást, a csoportmunkát. A múzeumi tárgyak megfelelő szakember interpretálásával, nagymértékben képesek növelni a tanulás határfokát.

Ez az együttműködés természetesen az oktatási helyszínné váló muzeális intézmény számára is előnyös, és a szó hagyományos értelmében vett múzeumokhoz képest más lesz a helyi társadalomban betöltött pozíciója. Emelkedik a látogatószám, hiszen az általános iskolás korúakon kívül a múzeumpedagógiai programok a lakosság széles körét vonják be a közös

tevékenységbe; várhatóan ismétlődő szokássá válik a múzeumlátogatás, a kulturális szolgáltatások iránti igény.

A kompetencia-fejlesztő közoktatás érdekében újszerű múzeumpedagógiai megoldásokat dolgoztunk ki, valamint kialakítottuk a múzeumok és a közoktatási intézmények közötti együttműködést.

Innovációnk sajátossága, hogy a közelmúltban nyitott muzeális intézményünk közgyűjteményi és közművelődési koncepciója kialakításában már eleve az iskolával való, tantervbe is illesztett együttműködésre alapoztunk. Ezáltal az iskola és muzeális tagintézménye együttműködve még aktívabban kapcsolódhatnak be a képesség- és kompetenciafejlesztésbe, a társadalmi integráció, valamint kohézió erősítésébe, hiszen a Múzeumok Mindenkinek Program kiemelt projekt tartalmazza a múzeumok formális, non-formális, informális oktatási partner szerepének, "iskola-barát" megújulásának módszertani megalapozását, disszeminációját, koordinálását, valamint pedagógusok és múzeumi szakemberek továbbképzését. A kultúrákövetítés (ezen belül kiemelten a múzeumpedagógiai szolgáltatások) modern módszereit kialakítva, alkalmazva, célorientált együttműködési és információs hálózatba szervezve, közösségi szerepüket tovább erősítik a múzeumok, nyitott és látogatóbarát intézményekként. A komplex múzeumi feladatrendszeren belül a kulturális örökség javainak széleskörű és egyenlő hozzáférhetővé tételét, bemutatását segítő múzeumpedagógiai eszközök modernizációját, fejlesztését célozza az általános iskolában történő kiemelt hasznosítás.

Helyi szinten kidolgozásra kerül a pedagógus társadalom tudatos múzeum felhasználásra alkalmas képzése. A múzeumi szakemberek a kompetenciaalapú oktatásban gyakorlatot szerezhettek. Innovációnk sajátossága az általános iskola szakmai irányításával dolgozó közérdekű muzeális gyűjtemény, melyben a szakembereknek mindkét területre rálátásuk van, ezért összehangoltabban tudják ellátni feladataikat.

A Múzeumok Országos Képzési Központjának irányelveit alapul véve tettük meg helyi pedagógiai programban a módszereinkre is kiterjedő módosításokat: tanórai és tanórán kívüli ismeretszerzésben, az „élmény és tartalom” jegyében. A „szórakoztatva tanulni, tanulva szórakozni” projektmódszer például a kooperatív tanulási technikák egyike.

A Chiovini Ferenc Általános Iskola integráltan oktató és nevelő intézmény. Diákjaink között tanulásban akadályozott, egyéb fogyatékkal és tanulási, beilleszkedési, magatartási zavarral élő tanulók is vannak. A muzeális tagintézmény által közvetített elméleti ismeretek és gyakorlati múzeumi műhelymunka nagy mértékben segíti az akadályal küzdő gyermekek szocializációját, pályaorientációját. A MOKK „Érted?! – Értem!” programjának megfelelően kidolgoztuk a „Cselekedj, hogy... (megismerd, megértsd, alkothass)!” programot.

Kiállításainkat széles körű közönségnek, de az általános iskolai ismeretszerzésre fókuszálva alakítottuk ki. (- Az élet dolgai Besenyszögön I – III: Aratástól kenyérsütésig; Lakodalom, házasság; Zenészek a falu életében. – Gyermekjátékok – Érdekes használati tárgyak – Pásztorkodás, pásztorélet falunkban – Fonás – szövés – Paralel: Besenyszög és németországi Weidenbach testvértelepülés összehasonlítása korabeli paraszti élet egyidős használati tárgyai által is. – Chiovini emlékszoba és dokumentációs tárlat – Kismesterségek Besenyszögön)

A múzeumok 1990-es évek elején tapasztalt látogatottságának csökkenése az 1990-es évek végétől fontosnak tekintett múzeumpedagógiai tevékenység – élethosszig tartó tanulás – hatására emelkedő számot mutat.

Múzeumok változó szerepben: „...semmilyen videofilm vagy diavetítés, színes tankönyv-illusztráció sem pótolhatja azt az élményt...”⁵, amely a múzeumban látott tárgyak érinthetőségét, interaktív foglalkozások lehetőségét rejti magában.

Miért ne használhatná ki Besenyszög község adottságait a tanuló ifjúság?!

Országosan egyedülálló jelenség, hogy a kulturális hasznosítás intenzitásának fokozása céljából egy általános iskola tagintézményeként működő közérdekű muzeális gyűjtemény, mely egyben múzeumpedagógiai tagintézmény is, biztosítja az élményszerű ismeretek megszerzésének lehetőségét. A Besenyszög – Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény több szakembere egyben a muzeális tagintézmény szakalkalmazottja is. Hidat képezve a közoktatás és közgyűjtemény között egyre több önkéntes segítő áll a múzeumpedagógiai munka mellé.

Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Képzési Központ által Szentendrén 2009-ben kiadott kutatási jelentésükben (Múzeumi Iránytű 3. lásd 1. melléklet) már pozitív példaként számoltak be a besenyszögi múzeumpedagógiai innováciáról.

Értelmezzük együtt az innovációnk jelképét, a megalkotott HÍD – logónkat!

⁵ Karancz Gábor (2003): Tanító múzeum.= Iskolakultúra, XIII. évf. 9. sz. 99-102.o.

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tizsasüly Eszterlánc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

A múltat és a jövőt összekötő jelen hídján járunk. A híd pillérei:

Hely – szülőfalunk, lakóhelyünk történetisége, néprajzi jellemzői

Hagyomány – régi hagyományaink gyűjtése, újjáélesztése, XXI. századba ágyazása, *revival* – *survival* hagyományápolás

Jismeret – elmélet és gyakorlat egységében; a mai életvitelhez is hasznosítható, a fenntarthatóság érdekében állított, alkalmazással egybekötött készségek és képességek összessége.

Jdentitás – nemzeti azonosságtudat erősítése a lokálpatriotizmuson keresztül

Jnterdiszciplína – tudományok közötti kapcsolat erősítése

Dominancia – iránymutatás

Disszemináció – innováció eredményeinek terjesztése annak érdekében, hogy minél jobban hasznosulhassanak a projekt megvalósulására fordított források

A hidat átívelő korlát, ami a múlt és jövő kapcsolatát megteremti az a múzeumpedagógia, amely az utóbbi 10 évben jelentős szerepet kapott – és szerepe egyre erősödik, növekszik – a közoktatásban.

A hídon ballagó innováció pedig a lehetőségek tárháza, amely a híd pilléreit alkotó szavak tartalma alapján megvalósul.

Az önálló intézményi innováció tervezésének időkerete

Szervezési, megvalósítási feladatok

Felhasznált idő

1. A jelenlegi tanterv, pedagógiai program tanulmányozása, a változtatási lehetőségek, felmérése, összegyűjtése. 3 óra
2. A pedagógus kollektíva véleményének összegyűjtése a tervezett innovációról. 2 óra

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszasüly Eszterlánc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

3. Előadók felkérése, kapcsolatfelvétel a programok megvalósításába bevont intézményekkel, civil szervezetekkel, szülők, tanárok gyerekek tájékoztatása az intézményi innovációról.	3 óra
3. Adatgyűjtés a témakörrel könyvtárban, interneten	2 óra
4. A pályázati program részletes kidolgozása	10 óra
5. A tantestület, tanulók, szülők tájékoztatása az innovációról	1 óra
6. A szükséges eszközök, anyagok beszerzése, teremberendezések, előkészületi munkálatok	3 óra
7. A múzeumi- és tematikus órák, vetélkedők, versenyek anyagának kidolgozása	12 óra
8. Kapcsolattartás a külső előadókkal	2 óra
9. Kapcsolatépítés a médiával	2 óra
Összesen:	40 óra

Az önálló innováció alkalmazási területeinek meghatározása

A közgyűjtemény közvetlen hasznosításához kapcsolódó múzeumpedagógiai tevékenység

Múzeumi óra: tananyaghoz kapcsolódó vagy a nevelési terv részét képező iskolán kívüli tanóra, amely ismereteket rögzítő elméleti feldolgozást és elmélyítő módszereket tartalmaz.

Tematikus óra: a múzeum kiállításaihoz, annak gyűjteményeire épített, korosztálynak megfelelő, szervezett óra. Az előzetes tudást, ismereteket, életkori sajátosságokat, a program oktatási és nevelési célját figyelembe véve egy vagy több témakör interaktív feldolgozása, interpretáció.

Múzeumi nap: tananyaghoz kapcsolódó, nevelési terv részét képező, iskolán kívüli, tömbösített tanóra.

Múzeumi szakkör: azonos téma iránt érdeklődő iskolások délutáni elfoglaltsága

Lóábrázolás Chiovini művészetében 1-8. évfolyam

Rongyókaszőnyeg készítése lépésről lépésre

„Mi fő a lében?” – hagyományos étel készítése

Témahét: iskolán és tanórán kívüli, tananyaghoz kapcsolódó, nevelési terv részét képező, a diákok érdeklődésére épített foglalkozás – sorozat.

A bodza hete

Csipkebogyó hete

Chiovini – hét

Műhelyfoglalkozás, műhelymunka: múzeumpedagógiai elméleti órákhoz kapcsolódó, tapasztalati úton, új ismereteket rögzítő, kreativitást fejlesztő foglalkozások.

Műhelyfoglalkozások (Óvoda)

Szeptember	Október	November	December	Január
<p>Nyel nélküli cirokseprű készítése</p>	<p>Gyékényszövés alaplépései:</p> <ul style="list-style-type: none"> - keresztszövés papírcsíkokkal - keresztszövés gyékényszállal 	<p>Hármas fonás megtanítása (lapos fonás)</p> <ul style="list-style-type: none"> - vastag kötél - vékony kötél 	<p>Szalma karácsonyfadísz készítés</p> <ul style="list-style-type: none"> - hármassal fonással szív alakú dísz készítése 	<p>Gyertyaöntés</p> <ul style="list-style-type: none"> - teamécses készítés
Február	Március	Április	Május	Június
<p>Körmönfonás alaplépései:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sodrás - sodort karkötő készítése 	<p>Bojtkészítés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szegélybojt - kerek bojt - kerek bojtból kis csibefigura készítése 	<p>A szövés alaplépései:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szövés kartonpapíron (szögletes és kör formával) 	<p>A szövés alaplépései:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rongyóka feldolgozás, tépés 	<p>A varrás alaplépései:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szálathúzás lyukas faformán - laposöltés elsajátítása kartonpapíron.

SNI gyermekek fejlesztési lehetőségei a programok keretében:

- finommotorika fejlesztése
- vizuomotoros koordináció fejlesztése

- figyelemkoncentráció fejlesztése
- szerialitás fejlesztése
- rövidtávú munkamemória fejlesztése
- taktil-kinesztetikus érzékelés fejlesztése

- monotoniatűrös határainak tágítása
- hatékony munka társas kooperációban
- esztétikai érzék fejlesztése

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszasüly Eszterlánc Óvodában
TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Műhelyfoglalkozások (1.- 4. osztály)

Szeptember	Október	November	December	Január
Vesszőseprű készítése	A vesszőfonás alaplépései: - vesszőkerítés készítése	Páratlan lapos fonások elsajátítása: - fonás 5, 7 szállal - bőrszjij fonása ostorkészítéshez	Szalma karácsonyfadísz készítés - Csillagdísz - Angyaldísz	Gyertyaöntés: - Színes gyertya készítése különböző műanyag formákkal.
Február	Március	Április	Május	Június
Körmönfonás alaplépései: - sodrás - hurkolás - villahorgolás 2 ujjon	Köcsögduda készítése	A szövés alaplépései: - Asztali szövőkereten történő szövés elsajátítása	A szövés alaplépései: - rongyóka feldolgozás, tépés - rongyóka felgombolyítása	A varrás alaplépései: - laposöltés elsajátítása szúnyogháló darabon - kötés, horgolás alaplépései

SNI gyermekek fejlesztési lehetőségei a programok keretében:

- finommotorika fejlesztése
- vizuomotoros koordináció fejlesztése

- figyelemkoncentráció fejlesztése
- szerialitás fejlesztése
- rövidtávú munkamemória fejlesztése
- taktil-kinesztetikus érzékelés fejlesztése

- monotóniatűrés határainak tágítása
- hatékony munka társas kooperációban
- esztétikai érzék fejlesztése

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszasüly Eszterlánc Óvodában
TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Műhelyfoglalkozások (5. - 8. osztály)

Szeptember	Október	November	December	Január
<p>Cirokseprű készítése</p>	<p>Vesszőfonás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vesszőkerítés készítése - kosárfonás alaplépései 	<p>Páros lapos fonások elsajátítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4, 6, 8 szállal fonás - bőrszíj fonása ostorkészítéshez - kenőtoll fonás 	<p>Csuhé feldolgozása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - csuhébabák készítése - csuhéfigurákkal betlehem készítése 	<p>Gyertyaöntés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - színes, illatos gyertyák készítése változatos formákban (levél, virág, magok, termékek felhasználásával)
Február	Március	Április	Május	Június
<p>Körmönfonás elsajátítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - villahorgolás 2, 3, 4, 5 ujjon 	<p>Citerakészítés megismerése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fafeldolgozás - gyalulás - fafaragás 	<p>A szövés alaplépései:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szövőszék felállítása - fonal felvetése 	<p>Szövés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rongyszőnyeg készítésének elsajátítása 	<p>Varrás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stoppolás elsajátítása - babaruha varrása (lányoknak) - bőrszékeny készítése bőrszív varrással (fiúknak)

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszastúly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszastúly Eszterlánc Óvodában
TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

SNI gyermekek fejlesztési lehetőségei a programok keretében:

- finommotorika fejlesztése
- vizuomotoros koordináció fejlesztése
- figyelemkoncentráció fejlesztése
- szerialitás fejlesztése
- rövidtávú munkamemória fejlesztése
- taktil-kinesztetikus érzékelés fejlesztése
- monotóniatűrés határainak tágítása
- hatékony munka társas kooperációban
- esztétikai érzék fejlesztése

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszastúly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszastúly Eszterlánc Óvodában
TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Szabadidős múzeumi kompetenciafejlesztő gyermekfoglalkoztató napok: a múzeumban vagy a tematikába szervesen illeszkedő külső helyszínen megvalósuló foglalkozássorozat. Szabadidő, szünidő élményszerű, ugyanakkor hasznos eltöltése az informális tanulás jegyében, vagy nonformális tanulási rendszer a múzeumi gyűjteményi anyaghoz kapcsolódó kulturális örökség tanulmányozására, iskolán kívüli helyszínen.

Speciális múzeumi foglalkozás: fogyatékkal élők, beilleszkedési, tanulási, magatartászavarral küzdők, hátrányos helyzetűek integrálását segítő készségeket, szociális kompetenciát fejlesztő múzeumi foglalkozás.

Vehiculum – Akadémia: előadássorozat és a hozzá kapcsolódó aktivitások és kutatási irányvonalak megjelenése.

Egész napos családi foglalkozás: Több generáció egyidejű részvételét biztosító, informális programsorozat.

A közoktatás jelenléte, részvétele a közgyűjtemény közvetett hasznosításában, közművelődési rendezvények által

Az általános iskola és a muzeális intézmény az “Ők és mi” együttműködések fejlesztésére irányuló eddigi programjain belül az együttműködő módszerek és együttműködő partnerek megközelítésén keresztül a következő közösségfejlesztő rendezvények valósultak meg. Programjainkon komplex kompetenciafejlesztés történik, ahol mindig más - más kompetencia a domináns. Mivel minden program együttműködésen alapul a **személyközi és állampolgári kompetencia** fejlesztése minden esetben megjelenik, csakúgy, mint az **anyanyelvi kommunikáció kompetenciájának** fejlesztése.

Intézmények, szervezetek- közösségek⁶

Az 1980-as évek végére, az államszocializmus gyengülését, rendszerváltást követő társadalmi változások, mint, ahogyan országszerte Besenyszögön is elindították a civil szerveződést.

Az 1989-ben alakult, azóta is aktívan, öntevékenyen működő első, nem bejegyzett, személyi egyesülés jellegű társas szervezetet, a Besenyszögi Kertbarátkör megalakulását, az

⁶ Saját kutatás

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszasüly Eszterlánc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

elkövetkező 15 éven belül még 20, azóta is folyamatosan és aktívan működő nonprofit szervezet megalakulása követte. Ha a számadatokból kivesszük a bírósági nyilvántartásban nem szereplő négy szervezetet, -de ezek munkássága is meghatározó és fontos a község életében,- az 1000 főre jutó civil szervezet Besenyszögön 5,8. Dr Vadász István kutatásai szerint 2007-ben az Észak-alföldi Régió településein az 1000 főre jutó nonprofit szervezet 3,7 volt.

A civil önszerveződések régióink átlagához hasonlított viszonylagos magas számának, működésük segítségének hátterében a település intézményrendszere, és Besenyszög Község Képviselőtestülete áll. Az utóbbi rendszeresen anyagilag is támogatja és erkölcsileg is elismeri a nonprofit szektort. Ezeknek a szervezeteknek a támogatási környezete is oly annyira magas szintű, hogy a civil és intézményi tevékenységi és pályázati program alakításában egymás közötti koordináció és együttműködés, tervezés, egymásra épülés megvalósul.

Azonban miután falun élünk, szem előtt kell tartanunk a közösségfejlesztési munkákban a meglévő közösségi hagyományainkat.

Mihelics Vid közösségfejlesztésről alkotott nézetei között⁷ találunk egy helyzetünkre illő aktualitást. A közösségfejlesztésnek kétféle, párhuzamos feladat megoldására szükséges felkészülnie:

- A mesterségek társulások szervezésére, amely Besenyszögön jó mutatókkal rendelkezik,
- A természetes közösségek ápolásának megsegítésére, amik /család-rokonság-műrokság-szomszédi közösség/ még jelen vannak a közösségi létünkben. Az utóbbi, a természetes közösségek ápolásával régi hagyományaink továbbélését biztosíthatjuk.

A közösségi munkáról olvasottak alapján jelenleg a természetes közösségek segítése tűnik nehezebb feladatnak.

A közösségfejlesztés fogalma körül még mindig tapasztalható egy kis zűrzavar, gyakran egy konkrét csoport, vagy közösség fejlesztését illetik e fogalommal. A közösségfejlesztés lényege azonban mindig a helyi vagy térségi fejlesztés, mely az érintettek bevonásával, cselekvő részvételével zajlik. Arra kell törekedni, hogy felkeltsük a lakosság érdeklődését, ráébresszük őket arra, hogy ők is befolyásolhatják a helyi fejlődést, és ennek érdekében módjukban áll cselekedni, együttműködni, s ráirányítani a figyelmet arra, hogy saját erőforrásaikat is hasznosítva megtalálják a megoldást problémáikra.

⁷

Balíap Ferenc: A magyarországi settlement története 1994. 1. szám

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszasüly Eszterlánc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Az önszerveződés elvben és a gyakorlatban mind több településen helyi politikai tényezővé válik, s a kellő politikai-társadalmi súly elnyerése érdekében mind szakszerűbbé, kifinomultabbá, versenyképesebbé kell válnia. A helyi közösségeknek, civil szervezeteknek ezért meg kell tanulniuk a helyi cselekvés és az együttműködés, a partnerségépítés technikáit is. Az általuk létrehozott fejlesztési- és cselekvési terveket ma már egyeztetik saját önkormányzatukkal és elfogadás esetén megvalósításukban közös felelősséget vállalnak. A partnerségépítés technikáit megtanulni persze nem csak a helyi közösségeknek, hanem a választott képviselőkből álló testületeknek is fontos.

A közösségi megmozdulások hagyományaink fenntartása érdekében

Az iskola, mint legnagyobb intézmény az egész község életében meghatározó szerepet játszik. Az általános- és közgyűjteményi múzeumpedagógiai tagintézmény együttesen a község más intézményeinek, civil szervezeteinek (partnerek) bevonásával a tanévhez igazodó rendben a következő kulcskompetenciákat fejlesztő programokat valósítja meg.

Partnerek:

Besenyszög – Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Hagyományörző Íjászegyesület Besenyszög

Besenyszöggért Alapítvány

Wesniczky Antal Művelődési Ház és Könyvtár

Rendezvény: Rendhagyó történelemóra 0 – 99 éves korig

A szeptember végi Talpasíjász-versenyen jelen van az intézményünk, általános iskolásoknak is meghirdetett népi kismesterségek bemutatójával, rendhagyó történelemórával a jurtában. Az aktualitáshoz kapcsolódó időszakos kiállítást-, előadást szerveztünk, mely program kapcsolódott a Nyitott Kapuk múzeumi rendezvénysorozathoz.

Partnerek:

Besenyszög – Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Besenyszög Község Önkormányzata

Wesniczky Antal Művelődési Ház és Könyvtár

Rendezvény: Chiovinire emlékezünk

Chiovini Ferenc születés – és halálának évfordulója a naptári évben közeli időpontok: november 16. és december 4.

Nem emlékezünk külön születésére és halálára, hanem 1 hetes programsorozat valósult meg november 2. felében. Az iskola minden diákjára kiterjedően az osztályok ellátogattak a Chiovini – emlékszobába, számot adtak Chiovini Ferenc életéről szóló ismeretekről, s a megszerzett új ismereteket a régiekhez kapcsolhatták. A megoldott versenyfeladatok alapján kiderült, hogy ki tud többet Chiovini Ferenc életéről.

Partnerek:

Besenyszög – Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Wesniczky Antal Művelődési Ház és Könyvtár

Chiovini Kamarakórus

Rendezvény: Karácsonyi hangverseny

A Karácsonyi hangverseny az éneket-zenét kedvelők és művelők bevonásával történt. Nagyszabású, koncert-jellegű rendezvény a község lakói számára a zene örömeért, s a “Karácsonyvárás” hangulati előkészítésének segítésére.

Partnerek:

Besenyszög – Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Besenyszög Község Önkormányzata

Wesniczky Antal Művelődési Ház és Könyvtár

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tizasüly Eszterlánc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Besenyszögért Alapítvány

Rendezvény: Magyar Kultúra Napja

“A Magyar Kultúra Napjának megünneplése magyar kiállítással, magyar zenével, magyar tánccal, helytörténeti emlékezéssel “ – a falu lakosságának összeállított programsorozat.

A műsorban általános iskolások, Chiovini – díjasok szerepelnek.

Ez alkalomból tartotta a művészeti iskola a félévi táncvizsgáját, kiállítás nyílt a képzőművészeti tanszak alkotásaiból is. Ezen a rendezvénysorozaton a fő kompetenciafejlesztési terület a kiemeltekén túl az **esztétikai, művészeti tudatosság és kifejezőképesség.**

Partnerek:

Besenyszög – Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Wesnicky Antal Művelődési Ház és Könyvtár

Községi Önkormányzat Besenyszög

Idősek Otthona

Besenyszög Kertbarátkör

Őszikék Nyugdíjas Klub

Besenyszögért Alapítvány

Rendezvény: Besenyszög helységnevének születésnapja

Legnagyobb, helytörténeti vonatkozású községi közösségi rendezvény, mely a generációk egymáshoz való közelítésével történik: Besenyszög helységnevének születésnapja, mely tartalmaz több generációs játéktevékenységet, ételkészítést, honismereti csapatversenyt, író-olvasó találkozót, előadást.

Az első – második osztályosok az Idősek Otthonában az ott lakók visszaemlékezéseinek segítségével ismerkedtek a régi világ játékaival (zúgattyú, pergetyű, gombozás, babozás...) játéktevékenységeivel, játékeszközeivel.

A harmadik – negyedik osztályosok besenyszögi hagyományos ételek (gombóc, derelye, fánk, núdli...) készítésén keresztül szereztek ismereteket a múlttól.

Az ötödik – hatodik évfolyam civil szervezetek tagjaival kibővített, vegyes korcsoportú csapatoknak a besenyszögi születésű Boros Bálint és Boros Antal által besenyszögi diákoknak írt helytörténeti olvasókönyvből megszerezhető ismeretek nyújtották a feladatok anyagát.

Hetedik – nyolcadik évfolyam író – olvasó találkozón vett részt, melyeken a téma Besenyszög.

Terveink szerint a későbbiek folyamán nagyszabású “faluünnepé” szeretnénk alakítani, melyben megtartanánk a tág korosztályra szervezett kereteket. Ez a rendezvény az informális oktatás egyik jelentős forrása, hiszen játszva, szórakozva tesznek szert az identitás szempontjából fontos ismeretekre.

A **kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia** kiemelten megjelenik az elsőtől hatodik évfolyamig rendezett programokban. Az író – olvasó találkozón pedig az **esztétikai, művészeti tudatosság** és kifejezőképeség fejlesztése dominál.

Partnereink:

Besenyszög – Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Besenyszögért Alapítvány

Kertbarátkör

Őszikék Nyugdíjas Klub

Rotary Klub - Szolnok

Rendezvény: „Disznókodás”

A besenyszögi “Disznókodáson” az önszerveződő közösségek célja, hogy a gyermekekkel közösen végzett munkában a disznóvágással kapcsolatos besenyszögi hagyományainkat átszarmaztassák a gyakorlatban az ifjúság felé. Színtere a **hatékony tanulási kompetencia** fejlesztésének.

Ez a program a Paraszti Praktikák Programjának része.

Partnerek:

Besenyszög – Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tizasüly Eszterlánc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Idősek Otthona

Őszikék Nyugdijas Klub

Kertbarátkör

Rendezvény: Húsvét-váró

Témája a Húsvét vallási értelmezése, tojásfestés, locsolkodás besenyszögi szokásai.

A feldolgozás tevékenységei között szerepelt a böjti ételkészítés.

Partnerek:

Besenyszög – Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény:

Wesniczky Antal Művelődési Ház és Könyvtár

Chiovini Kamarakórus

Rendezvény: Népdaléneklő verseny

Tavas az általános iskolás korú diákoknak szervezett Népdaléneklő verseny megrendezésének ideje. A verseny anyagát elsősorban helyi gyűjtésű népdalokból válogattuk.

Partnerek:

Besenyszög – Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Eszterlanc Óvoda Besenyszög

Rendezvény: 7próba a Múzeumok Majálisán

A "7próba" a Múzeumok Majálisán Csapatverseny, vegyes csapatokban a nagyóvodások és kisiskolások között folyik. A hagyományos, régi játékokra épülő közös játéktevékenység élményén túl a rendezvény célja az óvoda-iskola átmenet segítése is.

Partnerek:

Besenyszög – Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tizasüly Eszterlanc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Besenyszög Község Önkormányzata

Besenyszögért Alapítvány

Rendezvény: Elszármazottak találkozója

A Falunap kísérőprogramja önkormányzattal, alapítvánnyal közösen szervezett, helyileg a muzeális intézményben megvalósuló “Elszármazottak találkozója”, melyen a Besenyszögről elkerült, más lakhelyen élők találkoztak egymással, helyi civil szervezetek képviselőivel és az önkormányzat vezetőségével. Ennek célja a személyes kapcsolatok erősítése, kapcsolatópolás a szülőfaluval, lehetőségek keresése együttműködésre, a “hivatal” és “mi” találkozója. A meghívott vendégek között a Besenyszögért díjasok, Besenyszög díszpolgárai és iskolánk Chiovini-díjas diákjai is szerepeltek. Chiovini-díjas volt diákjaink (kitűnő tanulmányi eredmény, eredményes versenyzés és példaértékű közösségi munka) ezen a rendezvényen kitüntetett helyen szerepeltek a falu közösségében és a meghívott vendégek sorában.

A polgármester várta és köszöntötte a meghívottakat, akik személyes megkeresés, honlapon történő meghívás útján vettek részt a rendezvényen, ahol meghallgathatták az eltelt év fejlesztéseit, eseményeit, eredményeit, tájékozódhattak a helyi rendezvényekről.

Az elszármazottak előzetes egyeztetés szerint a rendezvényen előadhattak, ötletekkel szolgálhattak bármilyen jellegű, Besenyszögöt érintő továbblépésekhez.

Fontos, hogy a találkozón való részvétellel élő elszármazott, ha teheti hozza magával azt a besenyszögi “láncszemet”, akivel kapcsolatban áll (rokon, barát).

Partnerek:

Besenyszög – Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Besenyszög Község Önkormányzata

Idősek Otthona

Besenyszögért Alapítvány

Őszikék Nyugdíjas Klub

Kertbarátkör

Hagyományörző Íjász Egyesület

A kutatótábor programjában a falu egész lakossága segítséget nyújtott

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tizasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tizasüly Eszterlánc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Rendezvény: Falukutató tábor

A téma és a tartalom alapján illesztettük be az intézményi innováció szerves részeként.

A Besenyszögért Alapítvány kezdeményezésére 5. alkalommal került megrendezésre a Falukutató tábor, melynek elsődleges célja az élők emlékezetének kutatása, a kutatási témák köré szerkesztett, kutatást segítő kérdések alapján a résztvevő diákok csoportokat alkotva interjúkat készítenek, adatgyűjtést végeznek. A gyűjtésekről jegyzőkönyvek készülnek, melyek hozzájárulnak a múzeumi tudományos munka megsegítéséhez. Ezek a gyűjtések alkalmasak tanulmányi versenyeken, pályázatokon való részvételre is. Az így megszerzett, rendszerezett ismeretek a további kutatásokhoz adnak támpontot, illetve a jelenlegi témákban való elmélyülést segítik.

A táborban a besenyszögi szokás-hagyományok, régi életmódhoz tartozó gyűjtések is történnek, melyek a mai élettel való összehasonlításra szolgálnak. A diákok így közvetlen tapasztalás alapján tudják lemérni a különböző időszakok közötti fejlődés mértékét. A Paraszti Praktikák Programja részeként megtapasztalhatják elődeink életmódját, megismerhetik életkörülményeit, életérzéseit. A múlt és a jelen összehasonlítása után levonják a konzekvenciát, melytől azt reméljük, hogy a fenntarthatóság jegyében alakítandó jövő adekválttá válik. A kutatások mellett természetesen játéktevékenység és kézműves foglalkozás töltötte be a napokat. A fogyasztandó ételek elkészítésében mindenki aktívan kivette a részét, ezek is fejlesztő feladatokat jelentettek.

A tábor programja:

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Hajnali program 4 órára					Dagasztás Csirkepucolás Kenyérsütés
Reggeli		Vajas kenyér Párizsi	Bundás kenyér	Lekváros kenyér	Kemencés lángos
Kutatási témák megbeszélése		Jelenkor-kutatás. Állattartás, családi gazdálkodás Régi gyermekjátékok: Gumizás	Előző esti kutatási témák megbeszélése	Kutatási témák megbeszélése	
	Piac „Mi újság a faluban?” Csoportalakítás, kutatás Embléma készítés	Vajköpülés Égetett falikép készítése Old timer traktorozás Csúzlifa-vágás Vesszőgyűjtés	Háziszappan-főzés Munkavégzés a Horgász-egyesülettel: Csónakkal halcsapdák ellenőrzése, telepítése Kenőtoll-készítés	Túró aggasztalás Kutatás az idősek otthonába Ugráló Jancsi játék Köcsögduda Kenőtoll-készítés	Egész heti tevékenységünkől bemutató /készített játékok, kézimunkák, eszközök Számháború Traktorozás, Lovaskocsizás
Ételkészítő gyermekmunka	Ebédhez: Zöldség-krumpli-, hagymapucolás Kelt tészta készítése	Uzsonnához: Lángos előkészítése	Ebédhez: Lekváros bukta	Kenyérsütéshez: Kovácsolás	Ebédhez: Hagymapucolás, Túrós kalács készítése

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszastily Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszastily Eszterlánc Óvodában
TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

					CSOPORTKÉP KÉSZÍTÉSE
Ebéd	Kolbászos krumplileves, Kakaós csiga, Szerelmes levél	Borsóleves Sült csirkecomb párolt rizs	Húsgombóc leves Lekváros bukta	Tojásos leves Tarhonyás hús	Csirkepörkölt Kapros – túros lepény készítése
Délutáni program Kézműves tárgy, játékkészítés Játék	Vessző-szedés Metszés Vessző-hasítás <i>Sutyinkázás</i>	Tarhonyakészítés Pergetyű, - csúzli- készítése Pásztorkunyhó- készítés Kenőtoll-készítés	Babmalom, aszúrozás, gombozás, properrel, Régi játékok- sportvetélkedő Íjászat	12.50-es busszal Tájház Művésztelep	Forgószínpadszerű csapatjáték a szerzett Ismeretekről A tudományos munkák elindítása (nyári szüneti kutatás)
Uzsonna	Kenyér	Kenyérlángos	Aludttej, vöröshagy- ma Házi vajas kenyér	Krumplis-pogácsa	Túrós sütemény
Kutatás	Fejés: Kiss Endre, Hernek Antal, Erdős Ferenc Jelenkor-kutatás	Fürjtenyésztés - Rác Istvánné 2. vh-s események Besenyszögön (oral history)-... -Héja Adorján Gyermekjátékok -Idősek Otthona	-Börkikészítés, magyar süveg készítése - Héja István -Hegedűs Ferencné: Gyermek-játékok, -Kisgyermek nevelési szokások –Idősek Otthona -Fejés: Hajdú Anikó, Héja Imre	Kovácsolás Kutatás -Tanyasi iskolák - Danyi Mihály - 56-os események Besenyszögön - Ficsór István, Berényi Péter -Ua. témák: Idősek otthonában	Emléklapok kiosztása
			Nyársalt törpeharcsa,		

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszastily Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög. Tiszastily Eszterlanc Óvodában
TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

			szalonna-sütés		
Éjszakai program			21 óra Csillagles		

1. táblázat: Tábori program

Kutatási témák

- Jegyrendszer a II. Világháborúban
- '56 Besenyszögön
- Jelenkorkutatás
- Rendszerváltások a II. világháború után, 1956, 1990.
- Divat
- Szépségápolási praktikák

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög. Tiszasüly Eszterlanc Óvodában
TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Partnerek:

Besenyszög – Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Besenyszög Község Önkormányzata

Wesniczky Antal Művelődési Ház és Könyvtár

Magyar-Német Baráti Társaság

Rendezvény: Frank – magyar kultúra napja

Évente változó, - de általában nyári - időpontban tesznek egymáshoz látogatást a testvértelépülések. A látogatást a “Frank-magyar kultúra napjai - párhuzamok” kulturális rendezvénysorozat kíséri.

Partnerek:

Besenyszög – Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Wesniczky Antal Művelődési Ház és Könyvtár

Rendezvény: Időszakos kiállítások szervezése

Működésünk rövid ideje alatt több képzőművészeti kiállítást szerveztünk közösen, mivel intézményünkben nem áll rendelkezésre az időszakos kiállításokhoz nagy tér. Közös kiállításszervező együttműködésünk jelentősen növeli az időszakos kiállításokhoz kapcsolható múzeumpedagógiai foglalkozások lehetőségét is.

Partnerek:

Besenyszög – Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Wesniczky Antal Művelődési Ház és Könyvtár

Rendezvény: Vehiculum – Akadémia

A közösen szervezett Író-olvasó találkozókra és az előadásokra az intézmények együttesen mozgósították elsősorban a diákságot.

Fontos szerepe van közvetlenül a tanároktól kapott információknak, motivációnak (hely, idő, téma, részvétel esetén 5-ös szerzési lehetőség) a részvételben. A **digitális és hatékony, önálló tanulás kompetenciájának** jelentős fejlesztési lehetősége.

Önálló szervezés:

Besenyszög – Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Rendezvény: Csillagles

Csillagles a Múzeumok Éjszakáján, melyen a csillagvizsgálás kapott központi szerepet.

Muzeális intézményünk gyűjteményes anyagához (állati vontatású közlekedési eszközök) és a csillagképek összekapcsolásához készítettünk feladatsort a felsőtagozatosok részére.
(Melléklet: Feladatlapok)

Rendezvény: Sherlock „Holmis”

Besenyszög – Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény I.

Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Szintén önálló szervezés a “Sherlock “Holmis” játék a Múzeumok Őszi Éjszakáján, melyen találókérdésekre, talányok megfejtésére épülő nyomozást kellett folytatni tárgyak megtalálásához. *(Melléklet: Feladatlapok)*

Helyi pedagógiai program módosítása a múzeumpedagógiára vonatkozó pontokkal

Iskolánk múzeumpedagógiai nevelési programja

1. Nevelési program

1.1 Múzeumpedagógiára vonatkoztatott pedagógiai alapelvek

- A kompetenciafejlesztés által az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges képességek és készségek megszerzésével a jobb életminőségre való törekvés elvének támogatása.
  - TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207 számú intézményi innovációkban leírtak szerint a formális, informális és nem formális oktatásban kifejtett tevékenységünk alapján múzeumpedagógiai lehetőségek (oktatás tartalom, módszer, segédanyag) teljes körű bevonása az iskolai munkába, nevelésbe.
- Szülőföldünk, lakóhelyünk szeretetére, a múlt tiszteletére való nevelés a közérdekű muzeális gyűjtemény nyújtotta lehetőségek felhasználásával.
- Kapcsolaterősítés az iskola és a muzeális intézmény között.
- A civil szervezetekkel való kapcsolat hatékonyságának növelése az együttműködésben megvalósítandó programok által. Potenciális lehetőségek számbavétele, projekt szintű kihasználása az emberi kapcsolatokra épülő kulcskompetenciák fejlesztése érdekében. (személyközi, szociális és állampolgári, kezdeményezőképeség és vállalkozói, anyanyelvi kommunikációs kompetencia)
- A közös igazgatású, többcélú, közoktatási és közgyűjteményi, múzeumpedagógiai tagintézmény együttműködését magába foglaló muzeális intézmény kiváló lehetőség a „jó gyakorlat” megfigyelésére, tapasztalatszerzésre a múzeumpedagógiai felsőoktatásban részt vevő hallgatók számára is.

Alapelvekhez kapcsolódó célok, feladatok

- Célunk, hogy megismerjük, megőrizzük, feldolgozzuk és kutathatóvá tegyük községünk történetét, hagyományait, a régi besenyszögi élet ma is fellelhető emlékeit, amelyek segíthetik a pozitív jövőkép kialakulását településünkön.
- Helytörténetünk kutatásába bevonjuk a szülőket, a nagyszülőket, dédszüelőket és az együtt végzett kutatásokat igyekszünk helytörténeti ismeretté alakítani. Ez a tevékenység az ismeretek megszerzésén túl erősíti a családi és generációk közötti kapcsolatokat.
- A múzeumpedagógiai tevékenységünk projektek megvalósításán alapul. Célunk, hogy a később tervezett feldolgozandó témákat komplex projekteként építsük föl.
- Kapcsolatépítés a „jó gyakorlatunk” bemutatása céljából más intézmények irányába.

Múzeumpedagógiai tanórai tevékenység

- 1. évfolyam: Lakóhelyünk, lakókörnyezetünk megismerése
Állattartás, pásztorkodás Besenyszögön
- 2. évfolyam: Jeles napok a besenyszögi néphagyományban
Állatok a ház körül
Olvasmány feldolgozása: A kis Bice – bóca
- 3. évfolyam: Testünk
Állatok erdőn, mezőn
Legyen malacod: múzeumi óra
- 4. évfolyam: Településünk múltja és jelene
Földművelés régen és ma
Időjóslo állatok
- 5. évfolyam: Rendhagyó történelemóra a rekonstruált földházaknál
Hangszerek Besenyszög néphagyományában
- 6. évfolyam: Ételeink régen és ma

Együgyű házaspár: mesefeldolgozás

Földrajzi ismeretek Besenyszőgről

- 7. évfolyam: Polgári társadalmak Magyarországon (Történelem óra a Chiovini emlékszobában)

Kékszakállú herceg vára: művészeti óra

- 8. évfolyam: AXX. Század történelmének tanúbizonyságai Chiovini Ferenc életében (Melléklet: Feladatlap: A két világháború közötti társadalom)

A két világháború közötti magyar társadalom

- 1- 4. osztály: Évszakok, napok, hónapok
- 1-8. évfolyam: zenei hangszerek Besenyszög néphagyományában

A múzeumpedagógiai program az iskola személyiségfejlesztésen belül a lakóhelyhez, szülőföldhöz való kötődés erősítését célozza meg.

Helyi pedagógiai tanterv

A gyűjtemény adta lehetőségek megjelenése a helyi tantervben

/Az 1 – 2. évfolyam óratervében a múzeumi órák az alábbi felosztás szerint jelennek meg/

1. évfolyam:

Összesen: 21 óra. Környezetismeret: 6 óra; Magyar nyelv és irodalom: 6 óra; Technika: 5 óra; Matematika: 2 óra; Ének-zene: 2 óra (melléklet: 1. osztály múzeumpedagógiai tanórai feldolgozási témák a 2009-2010-es tanévben)

Általános iskolai tananyag	Múzeumpedagógiai lehetőségek, Múzeumi programok, lehetőségek
Környezetismeret: Mozaik tkk. Környezetünk titkai munkatankönyv 1. tananyaga építve.	
Témakör: Lakóhelyünk (mtk. 54.o.)	Ismeretszerzés a település intézményeivel. Ezen belül a múzeum helyével, megközelítésével, céljával, helyiségeivel.
Lakóhelyünk nevezetességei (mtk. 56.o.) Emlékművek, templom (történelem vázolója)	Lakóhelyünk híres szülőtteinek megimserése – Chiovini Emlékszoba megtekintése.
Témakör: Jeles napok - Mihály nap, pásztorok ünnepe, szeptember 29. (mtk. 64.o.) Pásztormunkák a régi Besenyszögön Pásztorfoglalkozások Őrzött állatok, elnevezás koruk szerint	A kapcsolódó tárgyi emlékek megtekintése: - Táplálkozás Lakhelye, életmódja - kapcsolat a faluval - tejfeldolgozó - haszon (birkanyírás! Hús, bőr) Pásztorok ruházata, Felszerelése → pásztorkézségek eszközeik, szerszámaik.
- Luca nap (mtk. 68.o.)	A kapcsolódó tárgyi emlékek megtekintése. Jóslások – gyakorlatban 1 párna. 2. gombóc 3. ólom
- Pünkösöd (mtk. 72.o.)	Komatál Korabeli a naphoz illő játékos vetélkedők szervezése, Daltanulás, körjátékok. → pünkösdi királynéjárás

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszasüly Eszterlánc Óvodában
TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Témakör: Növények	<p>Biokertben gazdálkodás.</p> <p>Anövényi részek megfigyelése, veteményezés.</p> <p>A paraszti gazdaság munkaeszközeinek tárgyi emlékei.</p> <p>Gyógy- és haszonnövények kölcsönhatása egymásra.</p>
Magyar irodalom	
Az olvasókönyvek adta lehetőségek az 1. osztályban Apácai Tkk.: Első olvasókönyvem tananyaga építve.	
Gondoskodj a madarokról c. olvasmányhoz. (Tk. 7.o.)	<p>Hogyan csinálták régen?</p> <p>Madáretetők megfigyelése, készítése, kihelyezése.</p>
II. fejezet: Meséről , mesére	Régi idők gyermek meséi, könyvei, játékaik.
Népszokások: Virágvasárnap c. olv.(Tk. 50.o) Húsvét c. olv. (Tk. 51.o.) Pünkösöd c. olv. (101. o.)	<p>A kapcsolódó tárgyi emlékek megtekintése.</p> <p>Komatál</p> <p>Korabeli a naphoz illő játékok vetélkedők szervezése.</p> <p>Daltanulás, körjátékok.</p>
Búzavirág c. olv. (Tk. 109. o.)	Kenyérsütés eszközeinek megfigyelése, munkafolyamatok bemutatása.

Mozaik ttk. Ábécés olvasókönyv 1. tananyagait felhasználva:	
Technika: Téma: termésbábok: (Tk. 102. old.)	Termésekből készült egyszerű népi játékok megismerése, elkészítése. (dióhéj, kukoricacsuhé, csutkababa, szalmajátékok)
Irodalom: Gyűjtemények a múzeumban c. olv. –hoz	Tárlatnézés
Népszokások: Húsvét (Tk. 241, 242. o.) Pünkösöd (Tk. 270. o.)	A kapcsolódó tárgyi emlékek megtekintése. Komatál Korabeli, a naphoz illő játékos vetélkedő szervezése. Daltanulás, játékok.
Ének-zene: Zenehallgatás: Az utca hangjai I.	Falusi utca hangjait adó tárgyi emlékek megszólaltatása, megismerése (kolomp, duda, nádsíp, stb.).
Zenehallgatás: Az utca hangjai IV:	Munkagépek hangjai.
Technika: Képlékeny anyagok vizsgálata Környezetünk anyagai: kerámia	Kerámiából készült használati tárgyak megtekintése, díszítésük, megfigyelése. Tervezés után hasonló funkciójú tárgyak készítése, egyagozás.
Fából készült használati tárgyak és ezek tulajdonságai.	Fából készült használati tárgyak megtekintése, díszítésük, megfigyelése. Tervezés után hasonló funkciójú tárgyak készítése.

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszasüly Eszterlánc Óvodában
TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Fonalmunkák	Fonál készítésének története, eszközeik, munkafolyamatának bemutatása, kipróbálása. Fonás, sodrás, szövés.
Fémek	Kovács mesterség eszközei és termékeinek tárgyi emlékeinek bemutatása, egyszerű tárgy készítése.
Matematika: Témakör: mérések	Régi mérőeszközök megtekintése, használatuk, kipróbálása, Összehasonlítás, mérés, gyakorlati tevékenységgel, az eredmény megfogalmazása a tanult kifejezésekkel.

2. táblázat: Múzeumpedagógiai tanmenet

/A 2. évfolyamtól fokozatosan kerül bevezetésre, várhatóan 2016-ra megjelenik minden évfolyam óratervében, jelenleg tematikus napokból (4 óra/nap) választhatnak az évfolyamok/

Választható tematikus napok:

2. évfolyam:

A kenyér útja – 4 tematikus napban

- Egy búzaszem története - mesefeldolgozás
- A kicsi dió - mesefeldolgozás

3. évfolyam:

Mindennapi kenyérünk – 4 tematikus napban

- A búza útja a vetéstől a kenyérig

4. évfolyam:

Jeles napok, ünnepek és ételek – 4 tematikus nap

- 4 évszakra osztottan áttekintő 4 témanap, melyek a felső tagozat 4 évfolyamán évszakok szerint mélyebb tartalommal kerülnek feldolgozásra, hozzákapcsolva a besenyszögi lakodalmakat.

/5 – 6. évfolyamon a nem szakrendszerű oktatás keretein belül kerül sor a komplex múzeumpedagógiai tematikus napok megvalósítására./

5. évfolyam:

Az őszi jeles napjai, lakodalmak a besenyszögi néphagyományban – 4 tematikus nap

- Mindenszentek – gyertyaöntés, koszorú készítése természetes anyagokból
- Mihály nap – pásztorok munkája: tűzcsiholás, bőrkikészítés
- Márton nap – libatartás, Márton napi ételek, kenőtoll készítése

- besenyszögi lakodalmak ősszel
6. évfolyam: A tél jeles napjai, téli ünnepkör, lakodalmak a besenyszögi néphagyományban – 4 tematikus nap
- András, Borbála, Miklós és Luca nap – „disznóölő szent András”, Miklós püspök, időjósok, házassági jóslások, Luca-búza,
  - Karácsony – karácsonyi ünnepkör, ételek, díszek készítése
  - Aprószentek, Vízkereszt, Gyertyaszentelő, Balázs és Vince nap
  - Farsang időszak, besenyszögi lakodalmak télen
7. évfolyam: A tavasz jeles napjai, ünnepkörei, lakodalmak a besenyszögi néphagyományban – 4 tematikus nap
- Gergely, Sándor, József, Benedek, Vince nap
  - Húsvéti ünnepkör – nagyböjt, nagyhét, Húsvét, locsolkodás, ünnepi ételek
  - Anyák napja, Pongrác, Szervác, Bonifác, Pünkösöd
  - Besenyszögi lakodalmak tavasszal
8. évfolyam: A nyár jeles napjai, ünnepei, lakodalmak a besenyszögi néphagyományban – 4 tematikus nap
- Búcsú - „tükrös szív”
  - Péter, Pál – aratás régi és mai formája, aratódísz fonása
  - István – Új kenyér, Szent István, Alkotmány
  - Besenyszögi lakodalmak nyáron

Múzeumpedagógiai innováció hozzájárulása a kulcskompetenciák fejlesztéséhez

Kompetencia	Fejlesztés	Példa
Anyanyelv	Kommunikáció Szövegértés, Szövegfeldolgozás szókincsfejlesztés	Minden múzeumpedagógiai foglalkozáson megjelenik
Idegen nyelvi	Idegen nyelvi szókincs bővítése Írásbeli idegen nyelvi kommunikáció Ismeretek a testvértelepülésről	Kétnyelvű feliratok Idegen nyelvű kiállításvezető használata, alkotása
Természettudomány, matematika, technikai	Gyakorlattal egybekötött ismeretszerzés	Mérés, kerti munka, Múzeumok Éjszakája, Csipkebogyó hete Bodza hete
IKT (információs és kommunikációs technológiák)	Internet, számítógép, projektor, diktafon, fényképezőgép, pendrive, mp3, kamera használata az adatgyűjtésben, adatok rendszerezésében, múzeumi kutatások leírásában, dokumentálásában.	Tanulmányok elkészítése, pályázatokon való részvétel, hír, riport megjelentetése a médiában, „oral history” kutatási módszerének gyakorlása
Vállalkozói készség	Kooperatív munkára épített ismeretszerzés, szervezés és feladatvállalás,	Csoportos feladatot igénylő múzeumi órák
Személyközi és állampolgári	Minden együttműködésben megvalósuló program a személyközi kapcsolatok fejlesztésére épül. A helytörténet, hagyományápolás az állampolgári	Együttműködésben megvalósuló programok

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszasüly Eszterlánc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

	tudatosságához járul hozzá.	
Tanulási	Egész életen át tartó tanulás (LLL), „hasznáható tudás” terének bővítése	Minden múzeumpedagógiai foglalkozáson megjelenik
Általános kultúra	Ismeretszerzés, művészeti készségek, műelemzés – műértés, alkotásokhoz szükséges készségek képesség szintjére való emelése	Chiovini hét, Magyar Kultúra napja, téma napok, műhelymunka

3. táblázat: Kompetenciák fejlesztése a múzeumpedagógián keresztül

ÖSSZEGRZÉS

A múzeumpedagógiai innovációnk megvalósulásában (a hátunk mögött lévő eltelt 1 év tapasztalatainak leszűrése alapján) a programok sikerességének egyik záloga az intézmények hatékony együttműködésén túl fontos, hogy a civil szervezetek és a lakosság önkéntességre alapuló munkája együttesen érjen el eredményeket.

Hosszútávon működőképes programok csak a helyben meglévő adottságokra, képességekre, szándékokra épülhetnek. Ezzel elnyerhető a lakosság általi támogatás is.

Tervezzenek a helyben lakók! A fejlesztési program helyi szándékokra, elképzelésekre épüljön, tükrözze a helyi akaratot. Arra kell törekedni, hogy a lakosság minél szélesebb rétegei tekintsék személyes ügyüknek a falu fejlesztését, hiszen így garantálható a koncepciók lakosság általi támogatása. Ennek érdekében a teljes nyilvánosság biztosítását szorgalmazzuk. Olyan technikákkal dolgozzunk, amelyek minél több helyben lakó személyes közreműködését, aktivitását igénylik, biztosíthatjuk a diákokkal történő együttgondolkodás élményét és a faluprogramok megalapozását is.

Legyen célunk komplex, gazdasági, műszaki, társadalmi tényezők koordinálására irányuló fejlesztési programok kidolgozása a későbbiekben.

A programok illeszkedjenek a helyi sajátosságokhoz, megvalósulása igényelje a lakosság öntevékenységet, részvételét a megvalósulás folyamán, melyben a lakosság dolgozni tud egy-egy közös cél érdekében.

Az önálló intézményi innovációban kidolgozott fejlesztési munka végső célja: megalapozni az önfejlődést, mely biztosítja, hogy a lakosság minél jobb és harmonikusabb környezetben éljen.

Az innováció előzménye egy helyzetfeltáró és egy tervezési szakaszból álló munkafolyamat volt, mely sok ponton nem választható el mereven egymástól. Mindegyik szakasz tartalmaz utalásokat a másik szakaszra.

A kimeneti szakasz vége 2016-ra várható, de a teljes hatékonyság – vizsgálatl nem várhatunk addig. A múzeumpedagógiai projekt hatékonyság – vizsgálatát érdemes rövidebb időközönként mérni, hogy a szükséges változtatások időben megvalósításra kerüljenek a megfelelő működés érdekében.

Iskolai – közgyűjteményi múzeumpedagógiai innovációnk egész településlakosságra hatással vannak – lesznek, melynek várható eredményei a fenntarthatóság szellemében a következők:

A képességek fejlesztése és a kompetencia alapú oktatás bevezetése a Besenyszög- Tiszasüly Chiovini Ferenc Általános Iskolában és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben, illetve a Besenyszög- Tiszasüly Eszterlanc Óvodában

TÁMOP-3.1.4/08/2-2009-0207

Elkezdődött a generációk közötti kapcsolat megélése, a nem tudományos tudás előtti tiszteletre nevelés, nevelődés;

A tevékenység általi ismerkedés kulturális örökségünkkel az élmény és tartalom egységének útján halad;

Eleink mai életünket segítő, a fenntartható fejlődéssel és a környezettudatos neveléssel összhangban lévő praktikus ismereteinek elsajátítása, alkalmazása hatással van életminőségünk javulására.

Hatások mérése, elemzése eddig csak szóbeli formában történt. Tudjuk, ez az "adó-vevő" szemszögéből is sok szubjektivitást tartalmaz.

További munkák feladatainak meghatározásához objektív válaszadásra készítő kérdőívek összeállítását is kell, hogy alkalmazzunk. Ez a közeljövő feladatai közé tartozik.

Távolabbi céljaink, hogy a közösségi lét gyakorlása-, közösségben végzett munka által a szociális érzékenység fejlődésének készítését generáljuk. Múzeumpedagógiai innovációnk által végzett, a lakóhely mélyebb megismerésére, megszerettetésére irányuló munkánk által szeretnénk hozzájárulni a lakosságmegeőrtő erő növeléséhez.

TARTALOMJEGYZÉK

Adatok

Téma

Innováció címe

Társadalmi és intézményi körülmények

Az innováció célja

Implementáció támogatása

Innováció újszerűsége

Időkeret

Alkalmazási területek meghatározása

Nevelési program múzeumpedagógiai alapelvei

Alapelvekhez kapcsolódó célok, feladatok

Múzeumpedagógiai tanórai tevékenység

Helyi pedagógiai tanterv

Múzeumpedagógiai innováció hozzájárulása a kulcskompetenciák fejlesztéséhez

Összegzés

IRODALOMJEGYZÉK

Dr Vásárhelyi Tamás (szerk): Múzeumi iránytű 3.
MOKK Szentendre 2009.

Dr Vásárhelyi Tamás-Sinkó István: Múzeum az iskolatáskában
2004. Tankönyvkiadó, Budapest

Helyi Pedagógiai Program és Helyi Tanterv
2007. Besenyszög – Tizsasüly Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási
Intézmény

Karancz Gábor: Tanító múzeum
= Iskolakultúra, 2003. XIII. évf. 9. sz. 99-102.o.

Múzeumi Fejlesztési Terv;
2009. Vehiculum – Ház Közérdekű Muzeális Gyűjtemény Múzeumpedagógiai Tagintézmény

Molnár Melinda: Közösségfejlesztés muzeális intézmény által;
Szakdolgozat, 2010. ELTE PPK Múzeumpedagógia

MELLÉKLETEK

Múzeumok a közoktatás szolgálatában 5

Múzeumi iránytű 3.

Múzeum és iskola

2009

Múzeumok a közoktatás szolgálatában

Kutatási jelentés

Szabadtéri Néprajzi Múzeum

Múzeumi Oktatási és Képzési Központ

Szentendre, 2009

Szerkesztő bizottság:

Dr. Németh András – tanszékvezető, egyetemi tanár

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Dr. Szabolcs Éva – intézetigazgató, egyetemi tanár, Eötvös Loránd Tudományegyetem

PPK Neveléstudományi Intézet

Dr. Vásárhelyi Tamás – e kutatás vezetője, Magyar Természettudományi Múzeum

Projekt-asszisztens: Göttinger Eszter

(Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar)

Felelős szerkesztő:

Dr. Vásárhelyi Tamás

Sorozatszerkesztők:

Dr. Bereczki Ibolya, Káldy Mária, Ságghi Ilona

Angol fordítás: Bárány Barbara

A fotókat Móga Erzsébet, Szentpétery Melitta, Dr. Vásárhelyi Tamás, Bondor Mária,

Szepesházy Ágnes és Vízy Zsigmond bocsátották rendelkezésünkre.

A borítón: múzeumpedagógiai animációs film készítői,

a Budapest, II. kerületi Áldás Utcai Általános Iskola 3. osztályos tanulói.

Vezető tanár: Szentpétery Melitta.

A múzeum fenntartója:

Felelős kiadó: Dr. Cseri Miklós főigazgató

Szabadtéri Néprajzi Múzeum

2000 Szentendre, Sztaravodai út – Postacím: 2001 Szentendre, Pf. 63.

Telefon: 06 26 502-501 Fax: 06 26 502-502 E-mail: sznm@sznm.hu

További információk:

www.mokk.muzeumokmindenkienek.hu, www.skanzen.hu

Nyomdai előkészítés és nyomtatás: Studio1 Kft.

A kötet a „Múzeumok Mindenkinek” Program – Múzeumok oktatási-képzési

szerepének erősítése – Központi módszertani fejlesztés

2008-2013 TÁMOP - 3.2.8/A-08-2008-0002 projekt keretében készült

ISBN 978-963-7376-76-4

ISSN 2060-9957

Szepesházyiné Kurimay Ágnes

3.2 Esettanulmány kiemelkedő iskolákról

Bevezetés

A kutatás egyik célja, hogy feltárjon és közreadjon olyan „jó példákat”, amelyek mások számára is felhasználhatóak, és követhető mintaként szolgálhatnak. Jó példát találni nem is olyan könnyű dolog, bár szerencsére egyre inkább lehetséges, nemcsak a múzeumokkal jól ellátott fővárosban, hanem vidéken is.

Az 1999-ben beindult ELTE posztgraduális képzésen végzettek között szép számban találhatók pedagógusok is, amiből természetesen adódott, hogy az ő segítségüket kértük első körben. Igénybe vettük a múzeumokban dolgozó kollégák segítségét is, akiktől a múzeum-pedagógiai foglalkozásokat rendszeresen látogató iskolák címét kaptuk. Lehetőségeink 10 iskola múzeum-pedagógiai munkáját feltáró esettanulmány megírását tették lehetővé, így sajnos szelektálni kellett az iskolák között. Az egyik fontos szempont az volt, hogy minden településtípus képviselve legyen. Ugyancsak törekedtünk arra, hogy az ország egészét reprezentálják a bemutatott tanintézetek. Szerepet kapott az is, hogy ne csak egyféle iskolatípust reprezentáljanak. A válogatás egyik célja az volt, hogy különböző iskolatípusok révén többféle jó gyakorlat kerüljön elő, a másik, hogy ennek révén mindenki számára érthető példáink legyenek. Végül az alábbi iskolákat kerestük meg levélben, és kértük tőlük esettanulmányt (az iskolák földrajzi elhelyezkedését a térkép mutatja. Az iskola neve mögött a válaszadó pedagógus neve szerepel.):

Himesháza, Községi Önkormányzati Általános Iskola és Óvoda, Jakabné Heller Anna, •
Besenyszög, Chiovini Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, •
Molnár Melinda,

Pomáz, Német Nemzetiségi Általános Iskola, Minarik Livia, •

Szentendre, Templomdombi Általános Iskola, Horváth Zoltán, •

Berettyóújfalu, Eötvös József Szakképző Iskola és Speciális Szakiskola, Motkóné Molnár Csilla, •

Székesfehérvár, Teleki Blanka Gimnázium és Általános Iskola, Leskó Zoltánné, •

Győr, Apor Vilmos Katolikus Iskolaközpont, Kissné Kostelec Éva, •

Budapest VI., Erkel Ferenc Általános Iskola, Horváthné Juhász Éva, •

Budapest XI., Bárdos Lajos Általános Iskola és Gimnázium, Tóthné Timár-Geng Csilla, •

Budapest XX., József Attila Általános Iskola, Szepesházyiné Kurimay Ágnes. •

Az esettanulmány elkészítésére felkért iskolák földrajzi elhelyezkedése 60 Múzeumi iránytű 3.
| Múzeum és iskola 2009

Az iskolák bemutatása

A felkért iskolák többségében önkormányzati fenntartásúak. Az egyetlen kivétel a győri Apor Vilmos Iskolaközpont, amelyet a Katolikus Egyház tart fenn. Fenntartói szempontból érdekes még a himesházi tanintézet, amelyet önkormányzati társulás finanszíroz.

A két falusi, három kisvárosi, két nagyvárosi és három fővárosi intézmény társadalmi környezete változatos képet mutat. Legkiegyensúlyozottabb, leghomogénebb környezete a falusi iskoláknak van, hiszen óriási a faluközösségek megtartó, szabályozó szerepe, bár az utóbbi időben az elszegényedés és a munkanélküliség erősen megtépázza ezeket. Ugyancsak bizonyos fokú homogenitás jellemző a győri egyházi iskolára, és a szentendrei templomdombi iskolára is. Mindkét helyen egyfajta hagyományos értékrend iránti igény érvényesül.

A lakótelepi bázisra épülő iskolák társadalmi környezete gyakran igen sokszínű, nagymértékben függ a lakótelep jellegétől. Természetesen nagy különbség van egy új budai és egy peremkerületi lakótelepi bázisú iskola között, nem beszélve egy nagyvárosi, központ közeli lakótelepi iskoláról. Leginkább „átlagosnak” a pomázi, Német Nemzetiségi Általános Iskola tűnik, már ha átlagosnak lehet nevezni egy nemzetiségi iskolát, a magyarországi települések iskolai helyzetét vizsgálva.

Szinte hihetetlen, de homogénnek tekinthető a Budapest szívében lévő Erkel Ferenc Általános Iskola is, azonban míg a homogenitás eddig pozitív kategóriaként szerepelt, ebben az esetben halmozottan hátrányos burkot jelent. Ugyancsak hasonló a berettyóújfalui általános iskola helyzete is, már csak a kötelező beiskolázási szerepkörből adódóan is. Az *Útravaló Pályázaton* 178 tanulójuk nyert ösztöndíjat, és 41 tanár segíti az előrehaladásukat. Persze a társadalmi környezet egyfajta adottsága az iskoláknak, tenni ellene nem lehet, érte azonban nagyon sokat, mint a későbbiekben ezt látni fogjuk.

A legkisebb iskola tanulói létszáma 128 fő, a legnagyobbé 1268 fő. A csak általános iskolai feladatokat ellátó intézmények nyilvánvalóan kevesebb diákot tanítanak, mint amelyek egyben gimnáziumok is, esetleg a kistérség kötelező beiskolázási intézményei. Különleges státusza van a himesházi iskolának, mely az önkormányzati társulás értelmében 7 községből fogad naponta bejáró gyerekeket. Számottevő létszámú bejáró és kollégiumi diákjai vannak még a berettyóújfalui, a székesfehérvári és a győri tanintézetnek is.

Az általános iskolákban az alsó és a felső tagozatosok nagyjából azonos számban képviseltetik magukat (a létszámbeli különbségek 20-30 fő körül voltak). Ahol ez nem így van, feltehetően az iskola gimnáziumi tagozata szívja el a felsősök egy részét. Sajátos helyzetben van a budapesti Erkel Ferenc Általános Iskola, ahol előbb a gimnázium szűnt meg, később az egyik épületet adták el az iskola alól, így jelenleg 100 gyerekek kevesebb tanuló jár az alsó tagozatra, mint a felsőbe.

Mindegyik helyen megfigyelhető az integráció, s hogy hatására (ahol még nem voltak) megjelentek, vagy megszaporodtak a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű, és a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek, akiknek gyakran sajátos nevelési igényeik vannak. A helyzet kezelése az iskola feladata, ezért öröndetes, hogy vannak olyan helyek, ahol szakpedagógusokat, sőt pszichológusokat is foglalkoztatnak (véleményünk szerint szükség lenne ezeken a helyeken pszicho-pedagógusokra is). Előfordul, hogy a tanuló létszám 30%-a hátrányos helyzetű, és van olyan is, hogy osztályonként 8-10 gyerek is 3H-s, vagyis halmozottan hátrányos helyzetű. Miután az ún. átlagos gyerekek között is egyre több a részképesség-zavaros diák, együttes fejlesztésük már-már megoldhatatlan problémát jelent az egyes intézmények életében. 61 Múzeumok a közoktatás szolgálatában

A tantestület létszáma a lehetőségekhez képest minden iskolában teljes, a képesítések megfelelőek. Egyetlen olyan pedagógus van csak a vizsgált 594-ből, akinek nincs meg a megfelelő képesítése. Öröndetes, hogy az esettanulmány megírására felkért tíz tanintézetből öt iskolában van múzeumpedagógusi képzettséggel rendelkező pedagógus, egy esetben mindjárt három is, egy pedagógus jelenleg jár az ELTE PPK múzeumpedagógia szakirányú képzésére, a további négy iskolában pedig a múzeumok szakembereire támaszkodva valósítják meg ilyen jellegű programjaikat.

Az iskolák speciális jellemzői

Széles a paletta, amikor az iskoláknak a legjobb múzeumi gyakorlat szempontjából releváns, speciális jellemzőit vizsgáljuk. A legkülönbözőbb irányultságokat figyelhetjük meg. Három német nemzetiségi oktatást végző iskola is van, emelt szintű ének-zene oktatás három helyen folyik, és van egy emelt szintű német, angol és egy emelt szintű francia oktatóközösség is. Két intézmény Alapfokú Művészeti Iskola is egyben, ahol képző- és iparművészetet, valamint táncművészetet oktatnak.

Többen bázisiskolaként is működnek, így a Biztonságos Iskola, a Vöröskereszt, a Magyar Állami Operaház, a Semmelweis Egyetem és a Zeneakadémia bázisiskolái (ez inkább a budapesti iskolák esetében fordul elő). A székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium és Általános Iskola részt vesz az Arany János Tehetséggondozó Programban, melynek keretében 40 hátrányos helyzetű, rossz szociális körülmények között élő diák tanulását segítik elő.

Valamennyi iskola, de főleg a nemzetiségi iskolák ápolják hagyományait, honismereti táborok, erdei iskolák keretében is. Talán a műemléki környezet, Szentendre művészetpártoló, és éltető közege miatt a Templomdombi Iskola vizuális műhelye és manuális készségfejlesztési munkája vált ki elismerést az érdeklődőkből. 62 Múzeumi iránytű 3. | Múzeum és iskola 2009

A Bárdos Lajosról elnevezett budapesti iskola egy nemzetközi projektben is részt vesz, a TEMPUS Közalapítvány Comenius programjában, spanyol, katalán és német partnerekkel együtt. Minden iskola tevékenyen segíti új pedagógiai módszerek bevezetését, néhányan (Bárdos, Teleki, Apor, József Attila, Erkel Ferenc) a kidolgozást is. Berettyóújfalu szakiskolájában a 2008/2009-es tanévben indult az Integrált Pedagógiai Rendszer Program (IPR), 296 3H-s diák részvételével. Eredményeiről még nem tudnak beszámolni, hiszen kutatásunkig még egy év sem telt el. A könnyebb és eredményesebb tanulás érdekében tanulás-módszertani heteket rendeznek pl. Székesfehérváron.

Ma már a kompetencia alapú oktatás, a kooperatív tanulási technikák bevezetése az iskolai munkába – csakúgy, mint a nem szakrendszerű – valamint a projektoktatás elengedhetetlen. Az esettanulmányokból kiderül, hogy valamennyi iskola alkalmazza ezeket. Szerteágazó, vagy helyi lehetőségeket igénybevevő múzeumpedagógiai tevékenységet folytatnak iskoláink. Azokban az intézményekben, ahol az ELTE-n végzett múzeumpedagógusok irányítják a munkát, jól látszik az azonos gyökér, de szerencsére a kreatív, teremtő gondolkodás is.

Tíz iskola – tízféle megoldás

Az iskolák múzeumpedagógiai tevékenységét áttekintve egyértelműen látszik, hogy nem kell a fővárosban, vagy nagyvárosban élni ahhoz, hogy a múzeumpedagógiát alkalmazzuk az iskolai munkában. S ha nincs múzeum, akkor csinálni is lehet. Jó példa erre mind Himesháza Baranyában, mind Besenyszög Jász-Nagykun-Szolnok megyében.

Himesháza 1172 lakosú település Dél-Baranyában. Lakói 65-75%-ban a német nemzetiséghez tartoznak. Két lelkes tanár nő hozta létre azt a gyűjteményt, amely a későbbi tájház, a Heimatmuseum alapját képezte. Az önkormányzat segítségével létrejött közalapítvány működteti a létesítményt. A helyi iskolában hagyományos nyelvoktató kisebbségi oktatás folyik, ahol nagy hangsúlyt helyeznek az identitástudat kialakítására, a régi nemzeti hagyományok ápolására. Ezt a feladatot a Heimatmuseum, a Tájház segítségével oldják meg. A népismeret (Volkskunde) téma modul megvalósítása 1-8. osztályig a Tájház falai közt zajlik. A folyamat a múzeum megismerésével kezdődik, és nyolcadikban a magyarországi németek történelmével zárul. Közben játéktanulás és játékkészítés, népszokások, helyi tájnyelv, helyi népviselet, a legfontosabb ünnepek, a német konyha, a mesterségek megismerése zajlik, vagyis a téma felöleli a himesházi lét egészét.

Nemcsak tananyaghoz kötött múzeumpedagógiai foglalkozások vannak, hanem a mélyebben érdeklődőknek szakköri keretek között is lehetőségük van kíváncsiságuk kielégítésére. Ezeknél a foglalkozásoknál elmélet és gyakorlat kiegészítik egymást. Mind alsó (1-4. osztályok), mind felső (5-6. osztályok) tagozat számára kidolgozta a programokat Jakabné Heller Anna múzeumpedagógus.

Minden iskolaév végén egyhetes hagyományörző múzeumpedagógiai tábor megrendezésére kerül sor, változó témában. Ezek a táborok hivatottak pótolni az osztálykirándulásokat, amelyek az utóbbi időben elmaradtak a szülők anyagi nehézségei miatt. A táborok megvalósításában az iskola teljes tanári kara részt vesz. A himesházi gyerekek a helyi Heimatmuseum falai közt nevelődnek múzeumszerető és múzeumértő emberekké. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy más múzeumokban nem fordulnak meg. Utóbbiak megértése, feldolgozása a múzeumpedagógia nyújtotta módszerrel nevelődött gyerekek számára már nem okoz gondot. 63 Múzeumok a közoktatás szolgálatában

Másik példaként állítható községünk Besenyszög, a Közép-Alföldön, Jász-Nagykun-Szolnok megyében fekszik. Az itteni iskoláról szóló esettanulmányban az iskola speciális jellemzőjeként sajátos múzeumpedagógiai tevékenységét jelölte meg a szerző. Miből is áll ez? Az iskola rendelkezik saját múzeummal, melynek még működési engedélye nincs, s ezért mint szakfeladat-ellátás szerepel az iskola tevékenységi körében.

Besenyszög Község Önkormányzata, a Besenyszöögért Alapítvány és a Chiovini Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény közösen hozta létre a VEHICULUM MÚZEUMHÁZ-at, amely kiállítóhely és a múzeumpedagógiai foglalkozások lebonyolítási helye. A kiállítóhely az alábbi gyűjteményekkel rendelkezik:

Néprajzi gyűjtemény a paraszti világ használati tárgyaiból;•

Erich Krauss fotóművész fényképgyűjteménye;•

Párhuzamos kiállítás frank és alföldi parasztlakások egy időből való használati tárgyaiból;•

Chiovini emlékszoba és dokumentációs tárlat;•

Párkány galéria, a helyi képzőművészeti iskolások bemutatótere.•

A Múzeumház gyűjteményei és a tananyag sok helyen kapcsolódnak egymáshoz:

Besenyszög Munkácsy-díjas festőművésszel büszkélkedhet, aki végigélte a 20. századot.

Élete „kézzelfogható” kordokumentum a 8. osztályos történelem tananyaghoz a besenyszögi diákoknak. A festőművész alkotásai pedig a rajz és művészettörténeti órák szemléltetőanyagát biztosítják.

A néprajzi gyűjtemény jelenleg 1200 tárgyat tartalmaz. Azonnali lehetőséget nyújt irodalmi szövegértéshez, gyakorlati tapasztalatszerzésre. Hallatlan előnye, hogy a legtöbb tárgy használható, és főleg kézbe vehető. A felső tagozatosok még az állagmegóvásában is részt vehetnek, nem beszélve a kiállításrendezésről. Egy-egy ilyen alkalom felfogható hon- és népismereti projektnak is.

A múzeumhoz tartozik egy hatalmas kert is, amely nem csak játékokra, hanem kertművelésre, madárfigyelésre is alkalmas. Környezetismeret, biológia, technika órák élménydús terepe. Gyógy- és fűszernövény kertje még a felnőtteknek is sok újdonsággal szolgál.

A falukutató tábor sok helyen megvalósuló, igazán hasznos szabadidős tevékenység. A kisdiákok nemcsak az adatgyűjtés mikéntjével és hasznosságával, de a gyűjteménybe való beillesztés mikéntjével is megismerkednek.

Természetesen, mint minden hasonló dologhoz, ehhez is kell egy irányító, szervező egyéniség, de a háttér, a többi pedagógus segítsége is rendkívül fontos. Jelenleg az iskola tanárai a közoktatás és a muzeális intézmények közötti hatékony együttműködés lehetőségeit, a tanterv azon kapcsolódási pontjait keresik, amelyek egymást erősítve alkalmasak az élményszerű ismeretszerzésre.

Nagyon eredetinek és követésre méltónak találtuk a szentendrei Templomdombi Általános Iskola gyakorlatát, mely a hon- és népismeret modult a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban valósítja meg. A modult a vizuális kultúra tantárgy keretébe integrálták 5-6. osztályban. A ráhangolás és a feladatok kiosztása az iskolában, a vizuális tantárgyi órák keretében történik, ezután a gyerekek 3 napot (18 órát) tavasszal a Skanzenben töltenek, ahol a helyi múzeumpedagógusok irányításával foglalkozásokon vesznek részt. Az 5. osztályosok a Nyugat-Dunántúli és a Kisalföld tájegységben, a 6. osztályosok a Felső-Tiszavidék tájegységben. A modul zárásaként mindenki egy füzetet készít saját anyagaiból, rajzokból, gyűjtőmunkákból. Az alsó tagozatosok is rendszeresen látogatják a Skanzent, hiszen szentendreiek lévén ezt ingyen tehetik az önkormányzat jóvoltából. Ők rendszerint egy-egy tematikus foglalkozáson vesznek részt.

Nagyon intenzív az iskola kapcsolata a Duna parti Napórás házzal, amelynek különösen a környezetismereti, a környezettudatos magatartás kialakítását segítő programjain vesznek

részt. Az erdei iskolát is a Napórák ház segítségével valósítják meg. Jó kezdeményezés a szakköri keretek között működő vizuális műhely, melynek során rendszeresen látogatják a képzőművészeti gyűjteményeket, nem csak helyben, de a közeli Budapesten is.

Egy másik főváros környéki kisváros, Pomáz, német nemzetiségi iskolájában, különösen a felső tagozaton, szintén rendszeres múzeumpedagógiai munka folyik. Egyelőre inkább csak a történelem és a művészettörténet tananyaghoz kapcsolódóan, miután a múzeumlátogatások szervezője német-történelem-múzeumpedagógia szakos tanár. Kidolgozta a történelem tantárgyhoz kapcsolható múzeumi foglalkozásokat 5-8. osztályig, mintegy 13 budapesti múzeum kiállításának felhasználásával. Az iskola egyik jellegzetes múzeumpedagógiai programja az egész diákságot megmozgató tematikus napokra esik, amikor az év fontosabb időszakához vagy konkrét napjához kapcsolódik a múzeumlátogatás. Például: betakarítási ünnep a Skanzenben, karácsony a Nagytétényi Kastélymúzeumban, vagy Márton nap kapcsán a Szt. Márton oltár meglátogatása a Galériában.

A nyári napközis táborban évek óta tematikus heteket tartanak. A hét felépítése a következő:

1. nap: a téma felvezetése,
2. nap: program, amely rendszerint múzeumlátogatás, lehet szabadtéri is,
3. nap: az élmény feldolgozása,
4. nap: ismét a témának megfelelő külső program,
5. nap: élménybeszámolók, vetélkedők a témával kapcsolatban.

Ezt a formát ajánljuk mindenkinek, aki a hosszú, meleg nyári napokon napközis tábort vezet.

Azt, hogy a múzeumpedagógia nemcsak az általános iskolás korosztály tanítására alkalmas, jól példázza a berettyóújfalui Eötvös József Szakképző Iskola és Speciális Szakiskola esete. Hosszú ideig senki sem gondolt arra, hogy ezen iskola tanulóit is be lehetne vinni a helyi múzeumba, mígnem egy beteg pedagógust helyettesítő könyvtárosnak eszébe nem jutott. Nem mondhatóak mindennaposnak a múzeumlátogatások, de elindult valami, ami a 2007-ben megkötött együttműködési megállapodás keretében az iskola múzeumi foglalkozásait rendszeressé teszi a Bihari Múzeumban. Nyilvánvaló, hogy tanári hozzáállás kérdése is ez a tevékenység, de a tapasztalat azt mutatja, hogy a tanárok meggyőzhetőek a program előnyeiről. Elsősorban a múzeum történeti és néprajzi anyaga kínál tantárgyi lehetőségeket a közismereti tárgyak oktatásához, azonban a különböző mesterségek oktatásakor is adódnak kapcsolódási pontok.

A kőműves tanulók régészeti ásatások segítségével szakmai ismereteiket bővíthetik, a néprajzi kiállítás anyagát az asztalos és a ruhaipari szak diákjai hasznosíthatják, míg az időszak kiállítások esetenként a pincér és szakács tanulók, vagy a szakközépiskolások tananyag-kiegészítői lehetnek. A rugalmasságot bizonyítja, hogy az adódó programokhoz igazítják a tanmenetet, így adnak lehetőséget a múzeumi órák megtartására.⁶⁵ Múzeumok a közoktatás szolgálatában

A győri Apor Vilmos Iskolaközpont már nagycsoportos óvodásoknál kezdi a múzeumpedagógiai foglalkozások bevezetését, és folyamatosan a gimnázium végéig fontosnak tartja az azokon való részvételt. Egy tanulmányi évben háromszor látogatnak el a Városi Művészeti Múzeum foglalkozásaira. Az általános iskolások a kirándulásokon jutnak el a múzeumokba. Igazán figyelemre méltó azonban, ahogy a gimnázium 11-12. évfolyamának rajz és vizuális kultúra és művészettörténet fakultációjába beépítették a múzeumpedagógiai foglalkozásokat, ugyancsak a Városi Művészeti Múzeum különböző gyűjteményeire alapozva. Igazán jó kezdeményezés a város megismertetése a kollégistákkal. Ez egy városismereti séta keretében történik, amikor a gyerekek a Városi Művészeti Múzeum kiállítóhelyeit keresik fel. Ez egyben a történelmi belváros bejárását is jelenti. A sétálófüzetet a múzeum munkatársai állították össze. Az iskolaközpontban működik egy alapfokú művészetoktatási intézmény is, amelyben képző- és iparművészeti oktatás folyik. Ennek keretében ősszel és tavasszal múzeumi foglalkozásokon is részt vesznek a tanulók helyben, és évente egyszer valamelyik budapesti kiállításra is ellátogatnak. A múzeumlátogatások szervesen illeszkednek a művészeti iskola tananyagába, előre tervezettek, és felölelik a város nyújtotta lehetőségeket.

A székesfehérvári Teleki Blanka Általános Iskola és Gimnázium rendszeres múzeumpedagógiai gyakorlatot folytat. Az alsó tagozat kisdíákjai az önkormányzat segítségével minden évben a Pákozdi Arborétum kies környezetét keresik fel, újabb és újabb ismereteket szerezvén az őket kalauzolói erdészek segítségével. Az erdei iskola keretében pedig más-más tájegység természeti és művészeti értékeit fedezik fel. Egy tanévben a kirándulásokkal együtt kb. 7-8 múzeumlátogatáson vesznek részt, amelyekhez majdnem mindig kapcsolódik múzeumpedagógiai foglalkozás is. A felső tagozaton, szombati napokon, kétheti rendszerességgel országos múzeumok kincseit ismerik meg a gyerekek. A látogatások tananyaghoz kötődnek, és évfolyam szinten zajlanak. Előkészítésük és lezárásuk tanórai keretben történik. E kirándulások mellett a helyi lehetőségeket is kihasználják.

A lakóhelyhez kötődést segíti a mind jobb helyismeret. Ennek érdekében, minden évben kétszer, városismereti sétán vesznek részt a diákok, életkori sajátosságaikhoz igazodva bővítik ismereteiket. Mindkét általános iskolai tagozaton, egy évben kétszer, történelmi játszótér is szerveznek. A gimnázium tanulóinak tanmenetbe vannak beépítve a múzeumi foglalkozások. A 9-10. évfolyamon három napos terepgyakorlatot tartanak a Bakonyban, ahol a természeti értékek megismerése áll a középpontban. Az Arany János Tehetséggondozó Programban részt vevők évente hat kiránduláson és a tanévvégi egy hetes táborozáson, hazánk és a környező országok természeti, művészettörténelmi, néprajzi kincseit látogatják meg, s teszik ismerőseiké.

A 11-12. évfolyamosok az utazás és turizmus fakultáció heti négy órájában hazánk értékeivel ismerkednek. Ennek természetesen velejárója a múzeumok, tárlatok látogatása is. Bár múzeumpedagógiai foglalkozáson csak egy-egy alkalommal vesznek részt, évente 5-6 alkalommal járnak múzeumba. Kifejezetten múzeumi foglalkozásra tervezett projektekkel is dolgoznak. A Vendégségben Mátyás királynál Visegrádon a királyi palotában, a Mesterségek nyomában, a Tájházban és a Mesterek házában, a Tükröződések projekt és a Nem látni a fától az erdőt projekt a Városi Képtárban kerül megrendezésre. A múzeumok által meghirdetett versenyeken is eredményesen szerepelnek az iskola tanulói.66 Múzeumi irányítú 3. | Múzeum és iskola 2009

A fővárosi iskolák közül először a Lágymányosi Bárdos Lajos Általános Iskola és Gimnázium múzeumpedagógiai tevékenységét ismertetjük. Az iskola több múzeum szerint Budapest legtöbbet múzeumba járó tanítási helye. Lehet ez azért is, mert tantestülete elkötelezett az iskolán kívüli ismeretszerzés mellett. A 2. évfolyamtól osztálykeretben járnak a gyerekek múzeumba, akár évi 8-10 alkalommal is. Ilyenkor mindig igénybe veszik a helyi múzeumpedagógus segítségét. Nem kizárólag tananyaghoz kapcsoltnak, hanem a szembejövő lehetőségeket is megragadva, kihasználva. A jó kapcsolatok nagyon fontosak ebben a munkában, hiszen megkönnyítik a szervezési feladatokat is, no meg segítséget jelenthetnek a múzeumoknak is. A Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum feladatlapjainak, a Magyar Természettudományi Múzeum munkafüzeteinek egy részét a Bárdosba járó diákokkal tesztelték.

A Föld napját Százhalombattán a Matrica Múzeumban projektnapként tartották meg az alsó tagozatosok. A felső tagozat foglalkozásainak megszervezése a délelőtti órákban nehézségekbe ütközött, ezért a múzeumlátogatások jellemző időszaka a délután. Több alkalommal tartottak múzeumi napot, amikor minden osztály más - más múzeumba indult felfedezőútra.

Mint koordináló intézmény a TEMPUS Közalapítvány Comenius programjának keretében egy nemzetközi projekt megvalósításában is közreműködtek. A projekt címe: „Fa, mint élőlény, nyersanyag és szimbólum”, és a 4-6. évfolyam tananyagát érintette. A projekt a történelem (családfa), irodalom (híres fák neve), művészetek - ének-zene (népdalok fái), rajz és művészettörténet (tájképi ábrázolások) környezetismeret, földrajz, biológia (öshonos fák, az erdő, ökoszisztéma), technika (építőanyag, fából készült tárgyak, használati eszközök), tananyagokhoz egyaránt köthető, önálló ismeretszerzésre adott lehetőséget.

Az iskola múzeumpedagógiai tevékenységének figyelemre méltó „mellékterméke” három nagy konferencia megszervezésében való közreműködés, 1998-ban az „Iskola a múzeumban” és a „Múzeumok, a Köz művelődéséért” rendezvények szervezésében vettek részt. Két évvel később a „Múzeum az iskolában” című konferencia pedig az intézmény falai közt is zajlott. Az erről megjelent kiadvány (Hársas 2000) sok hasznos ismeretet nyújt mindenki számára. 67 Múzeumok a közoktatás szolgálatában

Sajátos helyzetben van a fővárosi VI. kerületi Erkel Ferenc Általános Iskola. Működési helyétől nagyon sok múzeum járható távolságra van, ugyanakkor tanulói nagyon problémás szociokulturális környezetből kerülnek ki, olyanból, ahol nem igénylik a kultúra átadását, és nem is áldoznak rá a családok, már csak azért sem, mert létfenntartásuk is veszélyeztetett. Az, hogy mégis példa értékű múzeumpedagógiai munka folyik az iskolában, nem kismértékben tanító-múzeumpedagógusának köszönhető. Múzeumpedagógiai palettáján sokféle lehetőség található: a klasszikusnak mondható, tananyaghoz kapcsolt múzeumlátogatás, előkészítő és záró foglalkozással, a szakkör, a projekthét, vagy a Szépművészeti Múzeum új programjainak tesztelése, nemcsak gyerek, de családi szinten is.

Kiemelkedő projekt-hetet tudhatnak maguk mögött a Reneszánsz év kapcsán. Az alsósok a Nemzeti Múzeum lebonyolításában Mátyás kori mulatságon jártak. A felsősök hajókirándulást tettek Visegrádra, ahol a királyi palotával és az udvari étellel ismerkedtek. A hajón oda- s visszafelé kézműves foglalkozások és vetélkedők voltak. Reneszánsz zene és táncbemutató színesítette a programot, korabeli hangszerekkel, és színelőadást is láthattak az iskolában. A projektet irodalmi pályázat zárta a felsősöknél, és rajz pályázat az alsósoknál. A legsikerültebb alkotásokat albumban szándékoznak megjelentetni.

A pesterzsébeti József Attila Általános Iskola, bár peremkerületi elhelyezkedésű, ily módon minden múzeumtól távol esik, mégis szép eredményeket mutathat fel a múzeumpedagógia terén. Hogy ilyen sokat járhatnak múzeumba, annak többek között személyi feltételei is vannak. Két aktív múzeumpedagógusi végzettséggel is rendelkező tanítójuk, illetve tanárjuk van, így a múzeumi foglalkozásokat saját erőből is meg tudják oldani, ami erősen költségkímélő. Minden évben múzeumlátogatási programkínálatot készítenek, amelyből az osztályfőnökök és a szaktanárok kiválasztják a konkrétan megvalósuló foglalkozásokat. Az egyeztetés már az előző év végén elkezdődik. Három, múzeumokhoz kapcsolódó program zajlik az iskolában.

Az ún. „Lovag projekt”-ben 1-7. osztályig vesznek részt azok az osztályok, amelyek csatlakozni kívánnak hozzá. Alsóban osztálykeretben, felső tagozaton évfolyami keretek között történik a megvalósítás. Az alsó tagozatos foglalkozások több síkon futnak, és a lényegük a következő: hosszabb felkészítő időszak alatt megismerkednek a lovagokkal a gyerekek, közben foglalkozásokon a korra jellemző tárgyakat készítenek, majd a múzeumban szemügyre vehetik az eredeti tárgyakat is. A másik projekt környezetismereti, technikai, néprajzi és irodalmi témákat kapcsol össze, ugyancsak egy hosszabb felkészítő szakasz utáni múzeumlátogatással zárul.

Egy érdekes kísérlet a harmadik múzeumi projekt. Minden második héten egy nap valahová kirándulnak, az órarendbe beépítve, a tananyaghoz kapcsolva. Nem mindig múzeumba, hanem egyéb bemutatóhelyekre is, például Planetáriumba, Botanikus kertbe. Ezekben az esetekben a múzeumpedagógiát mint a megismerés egyik lehetséges eszközét alkalmazzák. Emberközelibbé lehet tenni az ünnepeinket, ha cselekedve emlékezünk meg róluk. Erre példa az iskola már hagyománnyá vált márciusi projektnapja, ahol a helyi sajátosságokhoz alkalmazkodva, iskolában, vagy iskolán kívül versenyeznek a tanulók.

A környezetvédelmi program és a Biztonságos Iskola Mozgalom keretei közé is beilleszthető az a terepverseny, amit minden évben az OKÉV-mérés napján tartanak azoknak a diákoknak, akiket akkor éppen nem mérnek. A Hárs-hegy természetvédelmi érdekességeivel ismerkednek a gyerekek a túraverseny szabályai szerint. Természetesen a kirándulások és erdei táborok programjainak szerves része az adott terület múzeumának (múzeumainak) felkeresése, és a helytörténet tanítása sem képzelhető el a helyi múzeum ismerete nélkül. A szaktárgyi versenyek anyagába is egyre inkább beépítik a múzeumok vonatkozó anyagait, és a múzeumok által kiírt versenyek némelyikén is indulnak.

Mint a fentiekből is kitetszik, a tíz különböző helyen lévő iskola tíz különböző módon használja fel a múzeumok kínálta lehetőségeket, saját pedagógiai céljainak megvalósításához. Mindegyikében található a többiekével megegyező megoldások, de szerencsére különbözőségek is. Mindenesetre követhető példaként állíthatjuk őket a többiek elé.

Múzeumpedagógia az iskolák tanügyi dokumentumaiban

Előjáróban néhány szóban arról, melyek azok a dokumentumok, amelyek az iskolák életét meghatározzák. A legfontosabb, iránymutató a Nemzeti alaptanterv, a NAT, amelyben az irányelvek fogalmazódnak meg. Ezeket az irányelveket töltik meg konkrét tartalommal a kerettantervek, amelyek nemcsak a tananyagot határozzák meg, hanem módszertani útmutatóul is szolgálnak. Mindkét alpdokumentum kötelezi az iskolákat múzeumlátogatásra, de nem határozza meg ennek módját és alkalmait. E két dokumentum segítségével dolgozzák ki az iskolák saját pedagógiai programjukat.

A Pedagógiai program két részből áll, a Nevelési tervből és a Helyi tantervből. A Nevelési terv az iskola nevelési alapelveit, céljait, feladatait határozza meg. A Helyi tanterv a fejlesztési feladatokat és követelményeket, valamint a megvalósítás mikéntjét tartalmazza. A hétköznapi tennivalói a tanmenetekben realizálódnak. Ezekben minden pedagógus órára lebontott tervet készít éves munkájáról, minden osztályról és minden tantárgyról külön-külön. A pedagógusok felkészülésének elengedhetetlen része az óravázlatok elkészítése. Sok esetben nemcsak vázlatot, hanem óratervezetet is készítenek, ezekben a tanulók lehetséges vagy várható válaszai is szerepelnek. Részletes kimutatást kell vezetni a szakkörökről is az ún. szakköri naplókból. A félévi és év végi beszámoló, amelyek a fenntartó felé közvetítik az iskola tevékenységét, szintén az alapvető dokumentumok közé tartoznak.

Van néhány olyan dokumentum, amely nem tartozik ugyan az alapvető tanügyi dokumentumok közé, de a működés szempontjából igen lényeges. Ilyen például a kirándulási terv, az erdei iskolai program, tábori programok. Egyre gyakoribb, hogy az iskolák „szórolapokon” mutatják be magukat leendő elsőseik szüleinek. A legtöbb tanintézetnek ma már van honlapja is, tanulmányozásukkal sokat megtudhatunk egy-egy intézményről. Egy igényesen, szépen szerkesztett, jól karbantartott honlap segít a pozitív imázs kialakításában.

Az általunk vizsgált iskolák tanügyi dokumentumaiban megemlítik, mint lehetőséget, a múzeumi foglalkozásokat is. Általában a Pedagógiai Program Nevelési terveiben kerülnek említésre a múzeumlátogatások, a személyiség és közösség fejlesztés feladatai című fejezetben, a tanórán kívüli tevékenységrendszerek és szervezeti formák egyikeként. Ugyancsak itt, a hagyományörzés színtereinél (Himesháza), a tehetséggondozásnál és a nem hagyományos tanórai formáknál szintén olvashatunk róluk (Székesfehérvár). Besenyszög Pedagógiai Programjában külön fejezet foglalkozik ezzel, már csak a Múzeumház léte miatt is.

Az iskolai Pedagógiai Programok másik nagy szerkezeti egysége a Helyi Tantervet tartalmazza. Ebben minden iskola kidolgozza a számára legfontosabb fejlesztési követelményeket. 69 Múzeumok a közoktatás szolgálatában

Pesterzsébeten több mint három éve a fejlesztési területekkel együtt ezt a múzeumpedagógiára vonatkozóan is elkészítették, alsó és felső tagozatra egyaránt. A dokumentum másik fejezetében, mely a kötelező tanulási időn túl igénybe vehető iskolai szolgáltatásokat taglalja, szintén megtalálható a múzeumi foglalkozás (6. pont). Az iskola múzeumpedagógusai a kulcskompetenciák múzeumpedagógiai foglalkozásokon való fejlesztésére is megfogalmazták ajánlásaikat.

Még két iskolánál vannak konkrét adatok a múzeumpedagógia alkalmazására a Helyi Tantervben. Az egyik a német nemzetiségi oktatás keretében a népismeret tanítását kifejezetten tájházi foglalkozáson valósítja meg 17 órában (Himesháza), a másik a hon- és népismeret modul integrált oktatása a vizuális kultúra tantárgy részeként, a Skanzenben (Szabadtéri Néprajzi Múzeum).

Egyéb iskolai dokumentumokban is rendszeresen megjelenik a múzeumlátogatás, múzeumi foglalkozás. Elsősorban a tanmenetekben, itt is a történelem, rajz és vizuális kultúra tantárgyak körében, valamint az osztályfőnöki tervekben. A természettudományos tárgyaknál is megtalálható, de ritkábban, kevesebb helyen (Templomdombi, Bárdos, József Attila, Erkel Ferenc).

Miután a kirándulások költségvetését a szülőknek jóvá kell hagyniuk, a kirándulási tervekben is szerepelnek minden iskolában a múzeumi programok. Természetesen ahol van, ott a múzeumi szakkörök dokumentációban is olvashatóak. A félévi és év végi beszámolók elengedhetetlen bekezdései a múzeumlátogatásokról szólnak, valamint a tábori programoknak is szerves részei.

Tapasztalatunk szerint nagyon jó imázst ad az iskolának, ha a leendő első osztályos gyerekek szüleinek szóló programtervben a múzeumpedagógiai foglalkozások is megemlítődnek. Sokan éppen ezért választják az iskolát gyermeküknek.

A mindennapi életben gyakran élünk az internet adta lehetőségekkel. Az iskolák közül azonban csak kettőnek került fel a honlapjára a múzeumpedagógiai programjavaslat (a győri Apor Vilmos Iskolaközpont és a budapesti József Attila Általános Iskola). Pedig milyen jó lehetőség ez is a bemutatkozásra!

Az anyagi háttér biztosítása

A múzeumlátogatások, múzeumi foglalkozások megtartásának legnagyobb problémája az anyagiak biztosítása. Óriási teher hárul a szülőkre, hiszen jórészt nekik kell előteremteni a költségek fedezetét. Minden iskolaév költségvetését előre jóvá kell hagyatni velük, így bizonyos fokig a családoknál is betervezhetőek a kiadások. Sokszor azonban megváltozik a család anyagi helyzete, egyre gyakoribb a munkanélküliség és az egzisztenciális lesüllyedés. Ilyen esetekben alaposan meg kell gondolni minden kiadást, még akkor is, ha elvi kifogás nincs ellene.

Általában az iskoláknak van valamilyen alapítványuk, ahonnan esetenként támogatni tudják a rászorulókat. Sok településen az önkormányzat átvállalja a település diákjainak múzeumi költségeit, vagy legalább jelentős kedvezményt biztosít (Székesfehérvár, Szentendre, Pomáz, Himesháza, Besenyszög) a helyben látható kiállításokra. Van olyan iskola, ahol sem a szülőkre, sem az önkormányzatra nem lehet számítani (Berettyóújfalu, Budapest VI. kerület), ilyenkor az egyetlen lehetőség a pályázat.

Az állandó pályázatfigyelés szinte munkaköri kötelesség minden pedagógus számára. Óriási segítség volt a 2008-as év Reneszánsz túrák pályázata, hiszen nem csak a belépőket, foglalkozásokat, hanem az útiköltséget és az étkezést is megpályázhatták az iskolák. Így azok az anyagilag hátrányos helyzetű tanulók is részesei lehettek múzeumi élményeknek (és eljuthattak életükben először étterembe), akik ezt eddig nem engedhették meg maguknak.

Siker reményében lehet pályázni az OKM-hez (általában minden évben van olyan pályázati lehetőség, amellyel kifejezetten kulturális rendezvények belépődíjait biztosíthatják az iskolák diákjaiknak, lásd [www.okm.gov.hu/pályázatok](http://www.okm.gov.hu/palyazatok)), vagy a Megyei Önkormányzatokhoz, az Etnikai és Nemzeti Kisebbségi Közalapítványhoz, a Fővárosi Közoktatásfejlesztési Közalapítványhoz, vagy akár a TEMPUS Alapítványhoz. Újabban együttműködési szerződéseket is köthetnek iskolák a múzeumokkal. Tehát csak meg kell keresni a lehetőségeket. Ezt gyakran akár főállásban is végezhetné egy pedagógus kolléga, annyira időigényes elfoglaltság.

Segítő és hátráltató tényezők

A múzeumpedagógia gyakorlati megvalósítása sok összetevős feladat, melynek során nap mint nap szembe kell nézni anyagi problémákkal és néhány további hátráltató tényezővel:

A nehézségek rögtön az iskolában kezdődnek, amikor különböző bűvészműtárványok kellene, hogy megoldjuk az órarendi problémákat.

A kísérés törvényileg szabályozott ugyan, de a kollégáknak nem számolják el, mert a kíséresi díjat a költségvetésben előre tervezni kell, és a fenntartó a megszorító intézkedésekkor jellemzően ezt kurtítja meg először.

Az iskolavezetés rugalmasságán múlik, hogy a rendhagyó múzeumi órákat beszámítják-e az időkeretbe. Javíthat a helyzeten az idén bevezetésre kerülő, nem szakrendszerű oktatás, amely előtérbe helyezi a kompetencia alapú oktatást, a projekt alapú munkákat, a korszerű oktatási módszereket, és így megoldható ez a probléma is.

A felkészüléshez az iskolai múzeumpedagógusok számára felhasználható szakmai anyagok nagyon drágák, és nehezen hozzáférhetőek, az érdekességeket egy-egy tárgyról, kiállítási darabról csak nehezen tudják megszerezni.

A kiállítási termekben egy kívülálló múzeumpedagógus mozgástere korlátozott, manuális vagy drámapedagógiai módszereket csak otthon, az iskolában tud megvalósítani, így az élményt más eszközökkel kell biztosítani.

Vidéki kollégáink jelezték: előfordul a visszaigazolt fogadónylatkozatoknál, hogy a fogadó múzeum nem tájékoztat arról, hogy az egyébként ingyenes kiállítása egy időszakos kiállítás miatt csak tetemes belépővel látogatható.

Gyakran zsúfoltak a kiállítások, 30 gyerekkel még akkor sem igazán élvezhetőek, ha az osztály egyébként egyedül van a kiállítási térben. Ebben az esetben a csoportbontás pedagógiailag nem helyes, hiszen óhatatlanul más hangzik el a csoportokban.

A legnagyobb hátráltató tényező azonban Budapesten és vidéken egyaránt a közlekedés. •

Hogy ne csak a problémákról essék szó, néhány jelentős segítő tényezőt is sikerült összeszednünk az esettanulmányokból:

az iskolavezetések és a szülők erkölcsi és anyagi támogatása,

a múzeumok fogadókészsége, támogatása,

a személyes szakmai tapasztalat,

az országos támogató intézkedések: előzetes bejelentkezés után ingyenes MÁV utazás, és belépő az országos múzeumok állandó kiállításába,

módszertani könyvek, kiadványok növekvő választéka, 71 Múzeumok a közoktatás szolgálatában

a múzeumok nyitása a pedagógusok felé, tárlatvezetések, előadások,

múzeumi sétáló füzetek, feladatlapok beszerezhetősége,

internetes elérhetőség, információszerzés,

a múzeumok kínálatának összegyűjtése, hozzáférhetővé tétele.

A köztudatban még nem eléggé elterjedt, viszonylag új lehetőség a BKV csoportos tanulójegye, amely fejenként 300 forintért szabad mozgást biztosít egész napra a városban.

Kívánatos lenne, mivel a pedagógusok szabad idejükben intézik a megvásárlásukat, hogy ne csak egyes bérletpénztárak árúsítsák, hanem mindenütt kapható legyen.

A pedagógusok mindennapi munkájuk során tapasztalják, hogy egyre nehezebben irányíthatók, nevelhetők a gyerekek. Annak ellenére, hogy meglehetősen széles ismeretanyag birtokában vannak, ezeket a bennük lévő, rendszerezetlen ismereteket hagyományos módszerekkel nagyon nehéz kiaknázni, mert a verbális kifejezőképességük gátolt, sok esetben messze elmarad egyéb képességeik mögött. A kötetlenebb, tevékenykedtető pedagógiai módszerek eredményesebbnek bizonyulnak tudásuk felszínre hozásában.

Az elméleti hiányossággal küzdő, de jó gyakorlati érzékkel rendelkező gyerekek számára a múzeumi légkör, a több irányú konkrét tapasztalás elősegíti az ismeret elsajátítását, és megerősíti az elméleti tudást. A múzeumban és hozzá kapcsolódva az iskolában mindig tevékeny ismeretszerzés történik. Közben megtanulják az adatkezelést (gyűjtés, rendszerezés, felhasználás), készségeik, képességeik fejlődnek, kompetenciájuk alakul, különösen a szociális kompetencia fejlődése szembetűnő a többféle környezethez való alkalmazkodás (közlekedés, múzeumi környezet, társak, látogatók), és a látott minták (történelmi példák, néprajzi vonatkozások, természettudományos minták, művészi kifejező eszközök) beépülésével, sajátjává válásával. A múzeumokban folyamatosan nemzeti, természeti és kulturális értékek között mozognak a gyerekek, ezért természetessé válik ezen értékek megbecsülése, védelme. Ennél fogva nem lebecsülendő az ilyen foglalkozások szemléletalakító hatása sem.

Volt kitől tanulnunk, mert a szemléletváltásra a múzeumi dolgozók hamarabb rákényszerültek, így kidolgozott módszereiket átadták az ebbe a munkába később bekapcsolódóknak. Problémáinkat megértéssel kezelték, és közvetítették. Segítségük nélkül nagyon nehéz lenne a múzeumlátogató pedagógusok munkája.

Egy folyamat elindult, amint azt a tíz iskola példája is mutatja. Az, hogy ez a lehetőség melyik gyerekekhez jut el, elsősorban a múzeumokban és iskolákban dolgozó lelkes múzeumpedagógusoktól és az ügy iránt elkötelezett pedagógusoktól függ. Ahhoz, hogy ezen a területen is esélyegyenlőségről beszélhessünk, mint a könyvtárnál, gyógytestnevelésnél, logopédiai ellátásnál, megfelelő intézményi háttérre lenne szükség. Azt, hogy a múzeumok kínálta lehetőségekre építő iskolák jó úton indultak el, az iskola, a köznevelés, a múzeumok és az ágazati irányítás szintjén egyaránt megnyilvánuló egyre nagyobb érdeklődés is alátámasztja.

Golnhofer Erzsébet 2001 *Az esettanulmány*. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Budapest, Műszaki Könyvkiadó. Hársas Éva (szerk.) 2000 *Múzeum az iskolában*. Budapest, Bárdos Lajos Általános Iskola és Gimnázium és Magyar Környezeti Nevelési Egyesület. Irodalom72 Múzeumi iránytű 3. | Múzeum és iskola 2009